

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 16 augusti.

2 § Utökning av antalet suppleanter i skatteutskottet

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i skatteutskottet skulle utökas från 23 till 24.

Kammaren medgav denna utökning.

3 § Val av extra suppleant i skatteutskottet

Företogs val av extra suppleant i skatteutskottet.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i skatteutskottet

Anna Lilliehöök (m)

4 § Anmälan om kompletteringsval till utskott

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp

anmält Hannah Bergstedt som suppleant i justitieutskottet, civilutskottet och miljö- och jordbruksutskottet under Fredrik Lundhs ledighet och

anmält Katarina Köhler som suppleant i utbildningsutskottet under Ibrahim Baylans ledighet.

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 23 augusti–1 februari 2008* till

suppleant i justitieutskottet
Hannah Bergstedt (s)

suppleant i civilutskottet
Hannah Bergstedt (s)

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Hannah Bergstedt (s)

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 1 september–31 december* till

suppleant i utbildningsutskottet
Katarina Köhler (s)

5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2006/07:665

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:665 Vårnadsbidragets effekter för språkstöd i förskolan

av Tomas Eneroth (s)

Interpellationen kommer att besvaras den 6 september 2007.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 15 augusti 2007

Socialdepartementet

Jan Björklund (fp)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2006/07:667

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:667 Obalansen på svensk arbetsmarknad

av Sven-Erik Österberg (s)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 30 augusti 2007.

Skälet till dröjsmålet är att handläggningstiden på departementet är fördröjd.

Stockholm den 15 augusti 2007
Arbetsmarknadsdepartementet
Sven Otto Littorin (m)
Enligt uppdrag
Catharina Nordlander
Tf. rättschef

Interpellation 2006/07:669

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:669 Kollektivavtalen och arbetsrätten
av Sven-Erik Österberg (s)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 30 augusti 2007.

Skälet till dröjsmålet är att handläggningstiden på departementet är fördröjd.

Stockholm den 15 augusti 2007
Arbetsmarknadsdepartementet
Sven Otto Littorin (m)
Enligt uppdrag
Catharina Nordlander
Tf. rättschef

Interpellation 2006/07:670

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:670 Hemlighetsmakeri i utnämningsspolitiken
av Berit Andnor (s)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 6 september 2007.

Skälet till dröjsmålet är att vi inte kunnat hitta en annan dag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 16 augusti 2007
Finansdepartementet
Mats Odell

Interpellation 2006/07:671

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:671 Försämringar av anställningstryggheten
av Sven-Erik Österberg (s)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 30 augusti 2007.

Skälet till dröjsmålet är att handläggningstiden på departementet är fördröjd.

Stockholm den 15 augusti 2007

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Catharina Nordlander

Tf. rättschef

*Svar på
interpellationer*

6 § Svar på interpellation 2006/07:643 om arbetsmiljökonsekvenser vid neddragningarna inom myndigheter

Anf. 1 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Sylvia Lindgren har frågat arbetsmarknadsministern vilka initiativ han ämnar vidta för att säkerställa att de som arbetar på myndigheter med hög arbetsbelastning garanteras en god arbetsmiljö.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Stora delar av den statliga arbetsgivarpolitiken har delegerats till myndigheternas chefer. Detta innebär att myndigheterna har en betydande frihet att utforma sina organisationer och arbetsprocesser. Men regeringen har ändå ett strategiskt och övergripande ansvar för frågor om arbetsmiljön i staten. Det innebär att regeringen sätter upp mål och följer upp myndigheternas arbete.

Regeringens mål är att de statliga arbetsgivarna ska verka för en god arbetsmiljö i syfte att minska sjukfrånvaron. Regeringen följer därför årligen upp myndigheternas arbete för en god arbetsmiljö och utvecklingen av sjukfrånvaron i staten. Därutöver gör regeringen varje år i budgetpropositionen en samlad bedömning av kompetensförsörjningen i staten. I denna genomgång ingår bland annat frågor om arbetsmiljö och sjukfrånvaro. Den enskilda myndighetens kompetensförsörjning följs upp av respektive departement och återkoppling sker genom dialoger med myndigheterna.

Sjukfrånvaron för såväl kvinnor och män som olika åldersgrupper inom samtliga kategorier minskar inom staten. Den genomsnittliga sjukfrånvaron i staten har minskat från 4,8 procent av tillgänglig arbetstid 2003 till 4,0 procent 2006. En bidragande orsak till den minskande sjukfrånvaron är att många myndigheter genomför särskilda satsningar för att minska sjukfrånvaron och skapa en god arbetsmiljö.

Svensk statsförvaltning ska vara rättssäker, effektiv och medborgarorienterad. Just nu sker en större översyn av den statliga förvaltningens organisation. Därutöver sker löpande förändringar inom den statliga sektorn. Regeringen anser att dessa förändringar är nödvändiga. Myndigheternas chefer har ett ansvar att genomföra de förändringar som regering och riksdag beslutar. Staten ska vara ett föredöme som arbetsgivare och aktivt verka för att skapa trygghet i det förvaltningspolitiska förändringsarbetet. Jag förväntar mig därför att myndighetscheferna genomför förändringar på ett sådant sätt att arbetsmiljöarbetet inte försummas.

Sylvia Lindgren skriver i sin interpellation om arbetsförhållandena i Försäkringskassan. Som statsråd med ansvar för den statliga förvaltningen är det naturligtvis inte lämpligt att jag lägger mig i enskilda myndigheters arbete. Jag vill däremot upprepa det statsrådet Husmark Pehrsson uppgav i ett svar på skriftlig fråga lämnat den 3 augusti 2007. Försäkringskassan har genomfört stora förändringar de senaste åren. Samtidigt har handläggningstiderna generellt sjunkit, rättssäkerheten förbättrats och andelen individer som drabbas av riktigt långa handläggningstider minskat. Försäkringskassan har även fått behålla stora delar av de rationaliseringsvinster som myndigheten har åstadkommit. Därutöver vill jag påpeka att sjukfrånvaron i myndigheten mätt i procent av tillgänglig arbetstid var 5,0 procent 2006. Motsvarande siffra 2003 var 7,2 procent. Enligt Försäkringskassans egen medarbetarundersökning har dessutom andelen medarbetare som upplever den egna arbetsbelastningen som starkt negativ minskat något.

Som sammanfattande svar på Sylvia Lindgrens fråga vill jag säga att regeringen noga kommer att fortsätta följa utvecklingen vad gäller arbetsmiljö och sjukskrivningar i statliga myndigheter. Frågor om enskilda myndigheters arbetsmiljö tas upp i regeringens dialog med dessa.

Anf. 2 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Tack, kommun- och finansmarknadsminister Odell, för svaret.

Bakgrunden till min interpellation är att jag har tagit del av de förhållanden som råder på försäkringskassorna i sommar, inte minst med anledning av att människor inte får sina pengar i tid. Jag har tidigare debatterat med arbetsmarknadsminister Littorin, som ofta och gärna uttalar att jobben är det första han tänker på när han vaknar på morgonen och det sista han tänker på innan han somnar. Antalet jobb och att öka antalet arbetstillfällen måste överskugga allt, enligt Littorin.

Jag har också ställt en fråga till statsrådet Husmark Pehrsson, som Mats Odell också hänvisar till i svaret. Statsrådet Cristina Husmark Pehrsson skriver i sitt svar till mig att de förekommande långa handläggningstiderna är ett tecken på bristande effektivitet. Hon håller alltså med om att det är bekymmer med handläggningstiderna men skyller på Försäkringskassans organisation och på att den är uppbyggd för en annan tid. Det måste vara jobbigt, ministern, att höra att effektiviteten på Försäkringskassan är bristande. De jobbar ju för allt vad tygen håller.

Det blir alltså lite olika inriktning på svaren beroende på vem i den alliansstyrda regeringen man frågar. För de drabbade, som inte får ut sina pengar i rätt tid, är det naturligtvis i högsta grad oacceptabelt. För dem som inte hinner, orkar och kan känna att de gör ett kvalitativt och bra jobb är situationen naturligtvis frustrerande.

När nya ekonomiska förutsättningar ges som innebär att man behöver minska antalet anställda med ungefär 1 400 personer i landet och bara här i Stockholm ungefär 440 personer behöver man ingen större inlevelseförmåga för att förstå att sådana neddragningar påverkar verksamheten. Det är väl då knappast en överraskning att kraven på de anställda i det fall som belyses nu, nämligen Försäkringskassan, har ökat, och de kommer att öka. Självklart, ministern, måste det påverka arbetsmiljön.

Lägg här till att det blåser och blir otryggt på arbetsplatserna när man väljer att byta ut jobben och många försvinner. Ofta är de mest kvalificerade i personalen också de som lämnar skutan först, för det är de som är attraktivast på arbetsplatserna.

Förutom de uppsagda kan man alltså ytterligare lägga till dem som flytt på grund av att Försäkringskassans attraktivitet som arbetsplats sjunker.

Jag har inte valt, som socialförsäkringsministern, att enbart lyssna på direktörer och styrelse – därmed inget ont sagt om dem. Jag har valt att lyssna på de anställda och göra besök på försäkringskassorna och höra deras beskrivning av dagens verklighet, och den är i högsta grad oro-väckande.

Det är stora ord som Mats Odell uttalar i sitt svar på interpellationen. Statliga arbetsgivare ska verka för en god arbetsmiljö i syfte att minska sjukfrånvaron. Den svenska statsförvaltningen ska vara rättssäker, effektiv och medborgarorienterad.

Tycker verkligen Mats Odell att det förhåller sig på det sättet när de som är berättigade till pengar inte får dem i utsatt tid, när handläggarna på Södermalm i Stockholm har hur många ärenden som helst, tusen stycken, att försöka hinna med, när antalet anställda minskar så att färre måste göra mer och trycket därför ökar på personalen? Och detta sker i en tid när kraven på de anställda ökar alltmer då det krävs större samordning mellan andra myndigheter. Detta vill jag ha svar på.

Anf. 3 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Det finns inte bara det här problemet med neddragningarna inom Försäkringskassan, utan arbetsgivaransvaret har också dragits undan när det gäller rehabilitering, så nu ligger detta på Försäkringskassan. Det låg i och för sig redan tidigare på Försäkringskassan, men det var ett delat ansvar med arbetsgivarna.

Det här innebär att arbetsgivarna får mindre press på sig att se till att de anställda inte blir långtidssjukskrivna. De har också mindre press på sig att hjälpa de anställda tillbaka till arbetslivet. Det här faller då som en tung börda på Försäkringskassan, som redan har det väldigt tufft på grund av neddragningarna.

Även under vår tid, den tidigare regeringens tid, var det uppenbart att det var väldigt tufft att se till att Försäkringskassans utbetalningar kom i tid och att även det övriga uppdraget klarades, inte minst rehabiliteringar. Då kan inte lösningen vara, tycker jag, att man ger mindre resurser. Snarare borde man kanske fundera på mer resurser och se till att verksamheten verkligen följer gällande regler.

Det som bekymrar mig nu är att man lägger en tyngre arbetsbörda på människor som redan jobbar väldigt mycket samtidigt som man skär ned verksamheten.

Sedan är det de nya sjukskrivningsreglerna. Vi vet inte exakt hur det kommer att bli, men det verkar illavarslande. Det är helt enkelt en åtstramning när det gäller rätten att bli sjukskriven. Läkarna säger att det visserligen har varit problem med rehabilitering redan tidigare, men man kunde åtminstone ge en utbränd människa möjlighet att vila upp sig. Och många läkare menar att det är precis det som behövs i kombination med rehabilitering.

Nu kanske man inte ens får denna möjlighet. I värsta fall blir det ingen sjukskrivning alls för utbrända eller en väldigt kort sjukskrivning. Då kommer de människorna att bli ännu sjukare, och då blir det ett ännu tuffare jobb för Försäkringskassan att sedan rehabilitera dessa människor och få dem tillbaka till arbetslivet.

Sedan blir jag lite bekymrad när jag läser svaret. Jag tycker att det här problemet tonas ned i svaret. Där sägs det att handläggningstiderna minskar och att folk är mindre sjuka och återgår till arbetslivet. Men före valet lät det ju inte alls så, utan då handlade diskussionen om att det fanns ett stort utanförskap, inte minst när det gällde långtidssjukskrivna och förtidspensionärer. Givetvis finns det väldigt många sådana i dag. Jag kan tänka tillbaka på 90-talet. Det vi har lärt oss från nedskärningarna då är ju att människor inte orkar bära en hur tung börda som helst hur länge som helst.

Det gjordes nedskärningar på grund av att ekonomin var i ett fullständigt moras. Många av de undersköterskor och vårdbiträden som gjorde jobbet för kollegerna, som förlorade jobbet, har nu blivit långtidssjukskrivna. Det har tagit ett antal år, men priset kommer senare. Jag är nu rädd för att vi kommer att få betala ett väldigt högt pris både kortsiktigt och långsiktigt när de här människorna går in i väggen. Det gäller dem som Försäkringskassan ska behandla och rehabilitera men även Försäkringskassans egen personal, som riskerar att gå in i väggen.

Anf. 4 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jag tycker ändå att vi har anledning att glädja oss åt den underliggande väldigt positiva trend som är fullständigt ovedersäglig när det gäller att sjukfrånvaron minskar bland både kvinnor och män och att vi har en förbättring av arbetsmiljön, när det gäller hur den upplevs. Det finns många positiva saker som händer.

Hillevi Larsson tar upp en väldigt viktig sak, nämligen utanförskapet. Man kan titta på den prognos som gjordes i våras av Konjunkturinstitutet. De räknar med att 160 000 långtidssjukskrivna och delvis också förtidspensionerade, som det hette enligt den gamla beteckningen, kommer att komma tillbaka i arbete. Vi kan alltså glädja oss åt en underliggande väldigt positiv situation.

Sjukfrånvaron följs väldigt noggrant upp, som jag sade, på myndighetsnivå. Det sker också i dialog med de berörda departementen. Där tar man upp frågor om arbetsmiljö och sjukskrivningar. Vi kan också se att det i staten finns en mycket positiv trend med sjunkande sjuktal över hela linjen. Därför tycker jag nog att representanter för den förra regeringen kanske ska känna sig lite gladare åt att det nu blir bättre. Jag säger inte att det är vår förtjänst, men vi har i alla fall en tydlig trend åt det positiva hållet som vi bör glädjas åt.

Det är också värt att påpeka att det inte är regeringen som beslutar om neddragningar av personal i olika myndigheter, utan det är myndighetscheferna som faktiskt har en betydande frihet att välja hur verksamheten ska organiseras. De förändringar som nu genomförs i statsförvaltningen, fru talman, borde ha genomförts för länge sedan. Detta visar att man klarar både en ökad kostnadseffektivitet och kortare handläggningstider och en minskad sjukfrånvaro och en större nöjdhet bland de anställda.

Anf. 5 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Jag får lov att säga att jag inte blev riktigt klok på det svar som Mats Odell här gav. Det är klart att vi ska glädja oss när sjukfrånvaron minskar. Nu handlar ju väldigt mycket av interpellationen om hur det ser ut med arbetsmiljön på de statliga myndigheterna och verken, inte minst.

Fru talman! Jag vet att fackförbundet ST i våras, i mars 2007, presenterade en rapport, *Blir det tryggare så här?* Den handlar om jobb och framtiden i statliga förvaltningar.

Jag vet också att Mats Odell har fått den här rapporten. I rapporten beskrivs bland annat den otrygga arbetssituation som de anställda upplever, men det är inte bara de anställda som drabbas utan också alla medborgare som har behov av hjälp och stöd från statliga verksamheter. Detta leder alltså i sin tur till att servicen till medborgarna försämras. Det undergräver naturligtvis på sikt allmänhetens förtroende för den offentliga sektorn och därmed också välfärdssamhället.

I rapporten står det att läsa när det gäller Försäkringskassan att med de nu aktuella besparingarna är 1 400 jobb hotade, vilket jag tidigare också har redovisat. Samtidigt visar kassans egen uppföljning att endast 20 procent av medborgarna tycker att servicen på Försäkringskassan motsvarar deras förväntningar. Dessvärre är det ett ännu sämre resultat än den förra undersökningen, som genomfördes 2003, visade. Då tyckte 26 procent att servicen på Försäkringskassan motsvarade deras förväntningar.

Ekvationen går inte ihop, Mats Odell. Färre ska göra alltmer. Större förväntningar ställs, och de ska genomföras med mindre resurser. Regeringens jobbpolitik är dåligt sammanhållen: flera jobb, gärna inom hushållsnära tjänster, kvalificerade jobb inom bland annat Försäkringskassan men där ska man dra in på personalen. Det är klart att personalen blir lidande liksom servicen till medborgarna.

Jag vill läsa några rader ur rapporten: Vi tycker att de tjänster som nu sparas in i stället borde användas för att svara upp mot de behov av bättre service som medborgarna upplever och ofta efterfrågar. I dagsläget riskerar besparingarna att ytterligare urholka tilltron till att statliga förvaltningar kan leverera vad medborgarna förväntar sig. I förlängningen kan det undergräva viljan att betala den välfärd vi alla åtnjuter och bidrar till.

Vad tycker Mats Odell om detta? Och har Mats Odell tagit del av rapporten och analyserat densamma?

Man skönjer ju onekligen ett mönster. Stora skattesänkningar som regeringen genomför måste betalas. Då får det gemensamma stryka på foten. Det är de mest utsatta som drabbas. Det håller inte att uttala vackra ord om effektivitet och medborgarnas och företagens rätt att ställa högre krav på förvaltningar när det gäller kvalitet, tillgänglighet, opartiskhet och att vara en god arbetsgivare som värnar om den anställdes arbetsmiljö samtidigt som man drar ned på resurserna i det sammanhanget.

Mats Odell sade att det hade blivit så mycket bättre på Försäkringskassan. I opinionsundersökningen som berör samtliga myndigheter säger 74,7 procent att de tror att förändringarna kommer att leda till sämre arbetsmiljö. Om man går in och tittar på vad Försäkringskassan säger så tror 82 procent att förändringarna kommer att leda till en sämre arbetsmiljö. Varför drar man då ned på både resurser och arbetsmiljösidan?

Anf. 6 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt viktigt att man nu ser till när man behandlar sjukskrivningar att man inte bara ökar sjuknärvaron i arbetslivet, för den är redan alldeles för hög. Sjukskrivningarna börjar ju någonstans. Det är inte lata människor som blir sjukskrivna, utan det är människor som ofta har kämpat i flera år, som har känt att de blir tröttare och tröttare. De har mer och mer att göra, stressen ökar, men de kämpar vidare för sina arbetskamraters skull för att de inte vill lämna dem i sticket, för arbetsgivarens skull och naturligtvis för att behålla jobbet.

Jag är orolig att den trend som vi ser nu med minskade sjukskrivningar bara är tillfällig. Det är klart att man kan se i en högkonjunktur att både arbetslösheten och sjukskrivningstalen påverkas, men sedan gäller det att detta håller i sig. Då måste man ha ett långsiktigt arbete. Att skrämna folk att gå till jobbet för att de inte kan leva på den nivå de annars får och då blir stämplade som fuskare håller inte längden. Om folk nu tvingar sig till jobbet är jag rädd att det bara är en tidsfråga innan det blir ett totalt sammanbrott för en del av dem.

Det som måste till är förebyggande arbete och rehabilitering. Det är nyckelorden. Det andra, då man mer slår på dem som redan är sjukskrivna, tror jag får motsatt effekt.

Det är också människor som arbetar på Försäkringskassan. Det är inte maskiner. Man kan inte komma och dra in på så många tjänster och lägga på så mycket arbetsuppgifter som man nu har gjort och säga: Ni får väl effektivisera verksamheten. Många av de människorna är redan själva på väg att gå i väggen. Jag tycker att det är olyckligt att de som själva är utbrända ska rehabilitera andra utbrända.

Anf. 7 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Vi väljer att fokusera på olika delar av de här utmaningarna. Jag respekterar att Hillevi Larsson ifrågasätter att folk blir friskare. Visst är det så: Vi måste vara uppmärksamma så att människor som inte är allvarligt sjuka går till jobbet. Det håller jag med om. Jag tror att vi måste titta på de här siffrorna med öppna sinnen. Det har blivit bättre. Det är alldeles uppenbart. Det tyder entydigt på detta. Det blir intressant att se vad det kan vara för faktorer som ligger bakom.

En sak som vi inte har berört här men som jag ändå, fru talman, tycker det finns anledning att beröra är det stora paradigmskifte som nu sker där fler och fler av medborgarna använder sig av datorer i sina kontakter med myndigheter. Jag har sett uppgifter på hur mycket tid som ägnas av folk som besöker exempelvis Försäkringskassan när det gäller att bara hämta blanketter och hur mycket tid hos handläggarna som går åt till detta. Vi har nu en utveckling mot en ökad e-förvaltning där vi ser väldigt stora vinster, framför allt för medborgarna men också för handläggarna på den här typen av myndigheter. Det handlar om att få mer direkta svar och direkta kontakter med myndigheterna hemma vid datorn.

Vi har fortfarande en alltför stor del av befolkningen som inte kan använda sig av detta. Därför håller också regeringen på att initiera ett arbete för att åstadkomma mer av lokala servicekontor där medborgarna ska kunna få träffa ett antal myndigheter lokalt som i dag kanske är ganska avlägsna och få hjälp och kunna boka möten för att hantera ärenden som finns hos den enskilde.

Sylvia Lindgren tycker inte att jag ser hur det ser ut ute på de olika myndigheterna. Det är otrygga arbetssituationer och så vidare. Det är alldeles rätt. Det är inte mitt uppdrag att vara ute på de olika myndigheterna. Det finns ju ett delegerat ansvar till de myndighetscheferna. Men mitt intryck efter att ha haft ett antal mål- och resultatdialoger med ett antal stora myndigheter är att de är mycket uppmärksamma på de här frågorna.

Jag tycker också att det framgår av det konkreta resultatet. Sjukfrånvaron minskar. Handläggningstiderna sjunker. Försäkringskassans egen medarbetarundersökning har visat att andelen medarbetare som upplever den egna arbetsbelastningen som starkt negativ har minskat något.

Det finns, fru talman, en positiv underliggande utvecklingstrend. Det innebär inte alls att vi kan slå oss till ro och luta oss tillbaka. Det är alldeles för många som fortfarande är långtidssjukskrivna, som fortfarande upplever sin situation som stressig, och det finns ett stort fortsatt reformutrymme. Min ambition är att så gott som vi kan i regeringen bidra till detta och se till att myndigheterna får bästa möjliga förutsättningar att utföra sina uppgifter för medborgarnas bästa.

Anf. 8 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Mats Odell har fortfarande en replik, så han har möjligheter att försöka svara på frågan, eller försöka sätta sig in i den problematik som jag här har försökt att ta upp i sammanhanget. Att Försäkringskassan tillsammans med övriga statliga verk skulle gå i framkant och visa fram någon form av idealt arbetsgivarskap är en gammal tanke. Det är en gammal tanke som är bra, men tyvärr känns det i debatten och av svaret som om luften har gått ur den.

Jag återopade en rapport som jag hoppas att Mats Odell har tagit del av, för den berör inte enbart Försäkringskassan. Den berör helheten. Det finns i den relaterat hur det ser ut på de olika ställena. Det måste Mats Odell vara intresserad av. Några tydliga resultat i rapporten har jag tagit upp tidigare här när det gäller arbetsmiljön.

Så min fråga till Mats Odell blir hur han har tagit del av rapporten. Vilka slutsatser drar Mats Odell? Det handlar om min fråga i interpellationen: Vilka initiativ ämnar ministern vidta för att säkerställa att de som arbetar på myndigheter med hög arbetsbelastning garanteras en god arbetsmiljö? Och hur ämnar ministern följa utvecklingen inom arbetsmiljöområdet? Inte ett ord om det har sagts.

När jag pratade med en anställd på Försäkringskassan i dag sade hon så här: Jag känner mig stolt över dem på Södermalm som tog bladet ur munnen och vågade gå ut med en debattartikel i somras. Vi kan intyga från olika arbetsplatser att informationen i artikeln var helt korrekt.

Med detta i fatet – med vetskap om att människor inte får ut sina pengar i tid och att de som drabbas av kraftiga neddragningar på personalområdet jobbar häcken av sig, för att uttrycka sig lite vårdslöst i sammanhanget – och i och med den här rapporten är jag orolig. Fru talman! Tyvärr har den oron inte blivit mindre efter det här. Men Mats Odell har ju ytterligare en chans till ett inlägg.

Anf. 9 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! För att vara konkret: Jag har fått rapporten. Jag har också haft samtal med representanter för ST om detta. Vi har tagit del av synpunkter som finns. Jag har också förklarat att jag inte har ett direkt ansvar för myndigheterna utan för att ge dem sådana förutsättningar att de ska kunna sköta sina uppgifter. Jag tycker, fru talman, att det som har hänt – kanske inte sedan regeringsskiftet, men ändå – är att vi ser en positiv trend på alla de områden som Sylvia Lindgren tar upp i sin interpellation.

Vi kan inte luta oss tillbaka i och med detta; vi har mycket mer att göra. Jag hoppas på en fortsatt bra dialog också med oppositionen om hur vi ska kunna bli ännu bättre på detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2006/07:666 om bankernas vinstnivåer

Anf. 10 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Sven-Erik Österberg har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att stärka bankkonsumenternas ställning gentemot det svenska banksystemet.

Jag välkomnar att Sven-Erik Österberg lyfter fram denna viktiga fråga. En sund konkurrens på bankmarknaden fordrar, förutom ett flertal banker, kunder som kan ställa krav på sina banker, skärskåda deras erbjudanden och ges möjlighet att byta till en annan aktör om de är missnöjda med de tjänster som erbjuds.

Konkurrensen i stort har under den senaste tioårsperioden förbättrats väsentligt. Från och med halvårsskiftet 2004 försvann bankernas ensamrätt att ta emot inlåning, vilket innebar att bland annat kreditmarknadsföretag fick rätt att ta emot inlåning från allmänheten. Det har även skett en branschglidning mellan bank- och försäkringsverksamhet, vilket har ökat konkurrensen inom båda dessa områden. Därutöver finns det i dag drygt 20 utländska banker som konkurrerar med de svenska bankerna i Sverige. Denna ökade konkurrens ger konsumenterna en ökad valfrihet och, om konsumenterna utnyttjar möjligheten att till exempel byta bank, även lägre priser och ett bättre utbud.

Enligt en studie genomförd på uppdrag av Cap Gemini 2006 är svenska banker bland de billigaste i världen när det gäller avgifter för olika tjänster. En av anledningarna till de låga avgifterna är att svenskarna i större utsträckning än bankkunder i andra länder gör sina bankärenden över Internet och telefon. Effektiviseringarna har således kommit kunderna till del.

Jag vill också ge en ytterligare bakgrund till de svenska bankernas goda vinster. Ta Nordea som exempel; det är den vinstrikaste banken i Norden och där har svenska staten ett betydande ägande. Nordea har på ett framgångsrikt sätt integrerat bankverksamheter i vårt närområde med sin egen. Den svenska verksamheten står i dag för endast omkring en fjärdedel av den totala omslutningen och vinsten. En liknande utveckling finns inom SEB och Swedbank, som har betydande verksamheter i bland annat Baltikum, Tyskland och delar av det forna Östeuropa.

Med detta sagt vill jag ändå understryka att en hög kunskapsnivå hos allmänheten är en viktig del i att uppnå en stark ställning för bankkonsumenterna. Goda kunskaper om finansiell ekonomi och finansiella produkter ger den enskilde en större förmåga att fatta rationella beslut, mer krävande kunder och i förlängningen bättre konkurrens.

Finansmarknadsrådet har fått i uppdrag att bland annat ge råd som ska syfta till att främja utvecklingen av den finansiella sektorn i Sverige. I sin temarapport från maj 2007 visar rådet på att den finansiella kompetensnivån bland den svenska allmänheten generellt är låg, vilket gör att möjligheterna att fatta rationella finansiella beslut är begränsade. Rådets resultat stöds också av en studie om svenskarnas finansiella förmåga som Finansinspektionen nyligen genomfört på mitt uppdrag. Den visar bland annat att mer än hälften av bankkunderna inte jämför erbjudanden från sin egen bank med vad andra banker kan erbjuda. Sådana brister är givetvis inte bra för konkurrensen.

En möjlig förklaring kan spåras i Finansmarknadsrådets rapport. Den pekar på att antalet och komplexiteten hos de finansiella produkterna har ökat dramatiskt de senaste 25 åren, samtidigt som allmänhetens kunskaper i finansiell ekonomi inte har hängt med. Rådet anser det därför vara av stor vikt att Sverige gör en samlad nationell satsning på finansiell folkbildning. Man pekar på att lärdomar kan dras från Storbritannien, som med ledning från FSA – den brittiska finansinspektionen – sedan fem år tillbaka satsat på att höja den finansiella förmågan hos utvalda grupper. Jag har själv besökt FSA och imponerats av dess arbete. Jag avser att tillsammans med Finansinspektionen och andra aktörer utarbeta en handlingsplan för en motsvarande satsning på finansiell folkbildning i Sverige i syfte att stärka de svenska konsumenternas ställning.

För att underlätta för en kund att byta bank har Svenska Bankföreningen, i samarbete med medlemsbankerna, tagit fram en förenklad rutin som började tillämpas den 1 juni i år. Med hjälp av checklistor för kunder och bankpersonal, på såväl kontoförande som mottagande bank som omfattas av bankbytet, ska bankbytet kunna genomföras på ett smidigt och snabbt sätt som i normala fall inte tar mer än tre bankdagar.

Förutsättningarna för en stärkt ställning för konsumenterna gentemot det svenska banksystemet ter sig därför goda. I takt med en ökad kunskapsnivå hos kunderna kan konkurrensen öka och leda till lägre avgifter. Avslutningsvis, fru talman, vill jag tillägga att jag nog följer utvecklingen och i den mån det är motiverat är beredd att vidta ytterligare åtgärder i syfte att stärka bankkonsumenternas ställning och konkurrensen på bankmarknaden i stort.

Anf. 11 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Tack för svaret, Mats Odell! Mats Odell läste med en sådan styrka här att han nästan lät mer som en bankdirektör än som ansvarigt statsråd.

Jag skulle vilja peka på några saker. Det här är naturligtvis viktigt, och det var intressant att höra vad Finansmarknadsrådet har sagt. Det som är intressant är förstås på vilket sätt regeringen tänker följa upp det här. Mats Odell gav en viss indikation här.

Det är allmänt känt att den finansiella kunskapen hos medelsvensken skulle kunna vara bättre; det kan jag hålla med statsrådet om. Det var till

och med någon som sade att svensken byter fru oftare än han byter bank. I alla fall det ena kanske inte är någonting att sträva efter, men det kanske är hälsosamt att byta bank ibland.

Mats Odell talar om en sida av det hela – att det är kunden som måste skaffa sig mer kunskap. Det ser jag också. Men jag tycker också att det finns en moralisk sida. Det gäller på vilket sätt banken underlättar och verkar för att det råder konkurrens. Det är sant att det har kommit till flera småbanker. Problemet med det är att de inte erbjuder hela koncept. Som konsument vill vi gärna ha en bank som fungerar i alla lägen. Det är de mest initierade och mest pålästa som väljer att hoppa mellan olika banker där man har sparkonton, lönekonton och så vidare.

När man tittar på de svenska storbankernas vinster kan man se att de successivt har ökat de senaste åren. Boksluten 2006 ger för handen att bankerna har en räntabilitet på ungefär 20–21 procent. Det är ganska lika – förvånansvärt lika, skulle jag vilja säga – för alla de fyra bankerna.

Samtidigt ser vi att under den här perioden har den ränta som bankerna får när de sätter sina pengar hos Riksbanken ökat med 2 procent.

Tittar vi sedan på vad bankerna erbjuder konsumenten, bland annat på lönekonton, ser vi att det finns *en* bank som har höjt sin ränta på inlåningssidan, och det är Handelsbanken. Man har tagit i så att skjortbrösten nästan har spruckit och höjt med 0,15 procent. Resten ligger kvar på noll trots att man så att säga har fått en intäkt på 2 procent mer under den här perioden. Jag tycker att det skulle vara ganska rimligt att också konsumenten fick del av den räntehöjning som har varit.

Det råder ingen tvekan om, Mats Odell, att konsumenterna har fått betala mera för sina lån hos bankerna under den här perioden när räntan har ökat. Där brukar räntehöjningarna fungera ganska automatiskt, men inte på inlåningssidan på det sätt som jag skulle vilja peka på. Det finns absolut mer att göra i den här delen.

Jag roade mig med att titta på ungefärliga siffror. Man kan alltid diskutera utgångspunkten, men låt oss säga 1 procent på lönekontot till de svenska löntagarna, pensionärerna eller alla som har ett lönekonto. Jag bad riksdagens utredningstjänst titta på det förut. Hur mycket är det? Kan man göra en bedömning av hur mycket pengar som finns på dessa konton?

Låt oss säga att bankerna skulle göra en ökning med 1 procent. Det skulle motsvara en kostnad på ungefär 200 miljoner per år. Det bör sättas i förhållande till den gemensamma vinsten för bankerna som ligger på i storleksordningen 80 miljarder 2006 med tecken på att den kanske blir ännu högre 2007, beroende lite på vad som händer på creditsidan resterande del av året. Det är ingen summa som skulle tippa bankerna på något sätt om de tog ett moraliskt ansvar. Den inlåningsränta som de själva har fått av Riksbanken har ökat så pass mycket men har inte kommit konsumenterna till del.

Där skulle jag vilja höra lite konkreta synpunkter från Mats Odell om vad han är beredd att göra åt den sits som jag tycker är omoralisk.

Anf. 12 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Vi har en bank där det finns statligt inflytande, och det är Nordea. Det är sant att man skulle kunna utnyttja Nordea mer som ett instrument. Men det viktiga tycker jag ändå är att man behåller det här

inflytandet. Skulle bankerna börja missköta sig ännu värre än de gör i dag skulle man faktiskt kunna gå in med Nordea som positiv konkurrens. Det har vi gjort på bolånemarknaden med väldigt bra resultat. Därför tycker jag, med tanke på hur bankerna bär sig åt, att det är väldigt olyckligt att man nu avhänder sig Nordea.

Visst kan man ifrågasätta den vinst som Nordea har tagit ut. Men de pengarna går i alla fall in i statskassan så att de kommer oss alla till del, inte minst i form av välfärdspolitik. Det kan man knappast säga när det gäller de privata bankernas vinster. De vinsterna kommer uppenbarligen inte ens bankkunderna till del i någon större omfattning. Det finns ett väldigt stort glapp här.

Min oro nu är att arbetet för konkurrens på den här marknaden kommer att försvåras när Nordea inte längre är i statlig ägo. Då har vi inget instrument, och det finns ingenting som hindrar de här bankerna från att göra oheliga allianser sinsemellan, det vill säga att man trissar upp avgifter, kanske sänker räntenivåerna på konton och så vidare.

Det har funnits exempel där bankerna har försökt pressa ut pengar. Till exempel har det tidigare varit avgifter när man har tagit ut pengar med Visakort i andra länder. Man har kunnat få betala avgift för att över huvud taget ha ett uttagskort. Det gäller även om man har ett vanligt Minutenkort. Det är lite här och lite där. Det kanske inte tycks som så mycket pengar. Men lägger man ihop allt detta och alla bankkunder som blir lurade blir det väldigt mycket pengar, både för den enskilde, om man slår ut det över en livstid, och om man slår ut det över alla bankkunder och vad de förlorar tillsammans.

Jag tycker att regeringen faktiskt borde överväga att dra tillbaka utförsäljningen av Nordea om man verkligen menar allvar med att man vill öka konkurrensen på bankmarknaden och se till att bankkunderna inte blir lurade helt enkelt. Jag ser det här som en väldigt viktig konsumentfråga. Pengarna är ju det vi köper allt vi behöver för. Börjar man nagga på kundernas pengar i det här avseendet kan det bli bara värre och värre.

Att bankerna i Sverige är väldigt bra internationellt sett är i så fall ett argument för att ändå behålla inflytandet via Nordea och se till att de inte börjar bära sig lika illa åt som på en del håll runt om i världen.

Det har funnits ännu mer graverande exempel där banker har misskött sig. Ett exempel var en mycket gammal kvinna som kom till den bank som hon litade på, det var ju hennes bank, och ville ha rådgivning om hur hon skulle placera sina pengar. Hon förlorade hälften av pengarna. Banktjänstemannen eller aktierådgivaren hade sagt att om hon bara gjorde som han sade skulle pengarna snarare fördubblas i värde. Det här var en trygg placering. Men det var det ju inte. Aktiemarknaden är inte trygg. Inte ens fonder är trygga.

Det här slutade med att kvinnan faktiskt fick rätt. Banken vidhöll att de inte kunde ta ansvar för den ekonomiska skada hon hade lidit. Men hon fick rätt till slut. Tyvärr tror jag att vi kommer att få se flera sådana här fall om vi helt avhänder oss den offentliga kontrollen via Nordea. Jag hoppas att man kan omvärdera det beslutet, även om det ser lite mörkt ut.

Anf. 13 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Det är väl bäst att jag börjar med att säga att jag har varit chefsekonom i Nordens då största bank. Den var väldigt lönsam under

mina år där. Sedan dess har det gått lite sämre för dem. Det kanske gläder den socialdemokratiska oppositionen. Jag kanske skulle sluta på flera banker. Det vore kanske ännu bättre.

Skämt åsido kan jag säga att konkurrensen i banksektorn är problematisk. Det är fyra storbanker. Men anledningen till att de är så dominerande är ju inte några hemligheter. Det är att de har väldigt många bankkontor. Har man 250 eller 450 bankkontor står man sig ganska väl i sina kontakter med allmänheten.

Internet var Mats Odell inne på. Internet är jättebra för reguljära, tämligen triviala in- och utbetalningar och sådana saker. Där blir konkurrensen hård, för man behöver inte besöka sin bank. Banken behöver inte ha alla de här kontoren. När bankerna satsar på Internet sågar de delvis av den gren som de sitter på, därför att personer inte behöver gå till banken, utan de kan använda sig av de här nischbankerna.

Men då kommer man till den andra typen av ärenden, villalånen, då man nuförtiden ska träffa en civilekonom eller en jur. kand. på banken. Det är där som konkurrensen är skral. Där kan jag väl säga att ett gott råd till konsumenterna är att sluta gå på att man ska binda sina lån. Lånen är visserligen bundna till räntan, men man binder också kunden till banken. Det här tror jag inte är en uppmaning som uppskattas av alla banker, men jag skulle ändå vilja framföra den här.

Det som ändå blir lite konstigt i den här diskussionen är att vinster är någonting dåligt. Jag tycker att vinsterna är bra. Om vi ser på bolånekrisen i USA, hur har den spillt över på Sverige? Inte alls. Lars E. O. Svensson från Riksbanken konstaterade i går i ett anförande att de svenska bankerna över huvud taget inte har några kreditförluster i det sammanhanget. De har alltså väldigt god kontroll på sin kreditgivning, får man väl säga.

De goda vinsterna nu är delvis en återspeglning av högkonjunkturen. Då gör man inga kreditförluster. Som sagt var tror jag att det är bättre med goda vinster än med nollvinster, särskilt för att man ska vara robust i sådana situationer där det uppstår stor oro på de finansiella marknaderna. Jag tycker att det är bra med vinster. De kommer nog så småningom att bli lägre även i banksektorn när tiderna blir sämre, när kreditförlusterna ökar och en annan finansiell kris, som kanske har sitt ursprung i Europa, slår in även över de svenska bankerna.

Anf. 14 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Dagens interpellationsdebatt lyfter fram många intressanta ideologiska och principiella dimensioner. Här talar vi om vinsterna i en bransch och ser på konsumentperspektivet i banksektorn. Jag tycker att det är väldigt bra att den diskussionen kommer i gång.

Jag noterade att på samma uppslag i någon av våra tidningars affärsbilaga stod det som jag tror att Sven-Erik Österberg uttalade sig om, att det inte var bra med de här vinsterna.

I det andra uppslaget fanns en motsvarande rapport från – tror jag – Ericsson. Men då var de vinsterna inte tillräckliga. Då hade kursen gått ned. Sven-Erik Österberg uttalade sig inte om det.

Det är klart att även vi som har mobiltelefoner eller bilar kanske ska fråga oss hur mycket det egentligen kostar att tillverka en Volvo, om priserna är rimliga och vad regeringen tänker göra och så vidare. Vi

kanske ska ta ett större grepp och inte bara se på bankmarknaden. Det här nämner jag mot bakgrund av att Hillevi Larsson är inne på den statliga ägardelen.

Nu råkar det vara så, Hillevi Larsson, att den absolut mest vinstrika banken är statliga Nordea. Men 75 procent av den vinsten kommer från utlandet. Vi vet också att det Sven-Erik Österberg tar upp – men det var för övrigt kanske Hillevi Larsson som var mest uttalad där – gäller att det skulle finnas någon sorts statliga ägardirektiv till att förändra vissa räntesatser. Jag undrar om Sven-Erik Österberg när han var finansminister funderade på att ge ägardirektiv i frågorna till bankerna. Jag tror knappast det.

I stället för att vi som statlig 19-procentig ägare i Nordea försöker tvinga dem att höja sina inlåningsräntor kan vi peka på att det finns flera svenska banker i dag som betalar 3 procent i inlåningsränta. Är man beredd att gå till en bank i Sverige som kommer från ett av våra nordiska broderländer, som finns på många ställen, kan man få 3,5 procent i inlåningsränta. Är då inte, Sven-Erik Österberg och Hillevi Larsson, den bättre åtgärden att försöka vidga kunskaperna och att få människor, som i Storbritannien, att ta ett större ansvar och bli mer aktiva när det gäller lån, sparande och pension? Jag tror att detta är den väg vi ska gå.

I dag är svenska statens innehav i Nordea värt ungefär 60 miljarder kronor. Det är en börsnoterad aktie. Om vi skulle köpa in hela Nordea, Hillevi Larsson, skulle vi behöva lägga ut ungefär 300 miljarder kronor. Är det den vägen vi ska gå, och vilka andra områden ska vi tillförsäkra ökad konkurrens genom statligt ägande? Talarna skulle vinna på att presentera det.

Anf. 15 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag ska omedelbart säga att det här är den ständiga argumentationen mot oss socialdemokrater. Så fort vi tar upp ett konsumentintresse eller perspektivet att det kan finnas kundintressen är vi emot vinst och emot att tjäna pengar. Det skulle vara fult. Vad är det för trams? Det är bra att banker tjänar pengar. Jag kan systemet likaväl som Mats Odell och vet hur viktigt det är att tjäna pengar.

Det handlar om att ha en balans mot kunden. Jag pekade på vinsterna och vilka intäktsökningar bankerna har haft under perioden som inte har kommit kunderna till del.

Jag kan ge ett annat exempel. Det gäller fondsparande och fondspararavgifter. Finansinspektionen lade för något år sedan fram en rapport som visade att för ett normalt fondsparande ligger årskostnaden mellan 4 000 och 8 000 kronor. Det finns ingen koppling till hur effektiv banken har varit eller på vilket sätt fonden har fått sin avkastning. Det framkommer aldrig. Det finns ingen procentuell del där det framgår att hög avkastning för en fond som har gått bra gör att man är mer beredd att betala högre förvaltningsavgift än om en fond har gått dåligt. Den delen går inte att urskilja i priset. Det är en allvarlig brist hos banken gentemot kunden.

Det är intressant vad Mats Odell säger. Han försvarar bankerna och systemet. Han är hela tiden bankernas förespråkare. Det är tydligt i den här debatten också. Jag försöker få fram perspektivet att någon bör stå på konsumenternas sida.

Sedan pratas om att jämföra med mobiltelefoner och bilar. Det torde vara känt för både Carl B Hamilton och Mats Odell att det är en mördande konkurrens på bilsidan. Likaså är det på mobiltelefonsidan. Hela världen är en marknad. Vi vet att Nokia, Ericsson och alla de andra ständigt konkurrerar med nya modeller och pressade priser. Det är en världsmarknad.

Banksystemet beror också på att man är knuten till den bank som finns på det ställe man är. Man bör ha en bank som ligger nära. Det gör att konkurrensområdet och utsattheten för konkurrens från omkringliggande banker är annorlunda än för de globala produkterna som snurrar runt hela jorden. Därför ligger ansvaret hårdare att se till att det finns konkurrens hos banksystemet än hos bilindustrin. Den sköter sig alldeles utmärkt på egen väg. Därför är jämförelsen dålig.

Jag är den förste att erkänna, Mats Odell, att via de 19 procenten ge ägardirektiv åt Nordea att agera på ett våldsamt annorlunda sätt än andra banker är inte lätt att göra. Det erkänner jag, Mats Odell. Det vet jag själv.

Däremot har vi en bank som vi äger till hundra procent, som Mats Odell gör allt för att försöka bli av med – sälja bort. Det är den som verkligen har bidragit till att vi har fått konkurrens på banksidan. Är det någonsans vi har konkurrens på banksidan så är det på bolånesidan. Där kan vi få en offert med olika priser från olika banker. SBAB har inte haft ett obetydande inflytande över att konkurrensen har skärpts. Den ska säljas bort. Köper dessa banker den delen vet vi att det inte kommer att gynna konkurrensen.

Nu hoppas man att någon utländsk bank ska gå in i detta också. Tänk om Dubai vill köpa banken? Vad gör Mats Odell då? Statligt ägda Dubai vill köpa OMX. Då sitter vi där och funderar på hur det är. Vi har varit helägare och har verkligen kunnat ha inflytande över SBAB. Det har verkligen varit till nytta för den svenske konsumenten på ett annat sätt än med Nordea. Det är viktigt att peka på.

Anf. 16 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Det blir lätt förenklat i sådana här debatter. Det blir antingen–eller. Det blir antingen att allt ska säljas ut eller att allt ska vara i statlig ägo. Vi socialdemokrater har aldrig förespråkat ett sådant samhälle där precis allt ska vara i statlig ägo.

Däremot tycker jag att välfärdssamhället kan utsträckas även utöver de klassiska skola, vård och omsorg. Om vi tittar på hur medborgarnas liv ter sig, vilka behov de har, utsträcker de sig faktiskt till andra varor och tjänster. Därför kan det faktiskt finnas ett intresse inte att vi äger hela bankmarknaden, eller ens äger en hel bank, men att vi har ett statligt inflytande som vi kan utnyttja vid behov.

En vanlig myt om konkurrens är att konkurrens uppnås automatiskt genom att marknaden släpps fri. Så är det inte. Snarare är det precis tvärtom. Tvärtom kan det vara så att de stora aktörerna går samman och sluter avtal över huvudet på medborgarna och konsumenterna. Det finns exempel inom bensinbolagen. De har haft kartellbildning där de har trissat upp priserna. Vi har sett det tidigare när det gäller matvaror. Det har blivit bättre nu, men det har funnits problem inom många områden.

Det är genom att se till att konkurrensen förbättras som man kan göra marknaden sundare, vilket är bra för oss alla och näringslivet men också bra för konsumenterna.

Det är på samma sätt när det gäller bolånemarknaden. Det är otroligt viktigt för medborgarna att kunna ta rimliga lån, att kunna bo i en villa eller bostadsrätt utan att behöva ruinera sig. Lika viktigt är det att man kan lita på sin bank. Därför tror jag att ett statligt inflytande i själva verket gynnar konsumenterna. Jag tycker att vi ska behålla det.

Anf. 17 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jag tycker att det är oerhört viktigt att ha konsumentperspektivet, som Sven-Erik Österberg och Hillevi Larsson tar upp. Det är verkligen i fokus för regeringens arbete med finansmarknadsfrågor. Därom vittnar inte minst de uppdrag vi har gett till Finansmarknadsrådet och det arbete som pågår på departementet. En del av detta initierades under Sven-Erik Österbergs tid på departementet. Vi har nog egentligen samma inriktning. Det som skiljer oss åt handlar mer om vilken roll staten ska ha, inte som övervakare av marknaden utan som ägare och operatör på marknaden. Det är där vi skiljer oss åt.

Låt mig då ta förhållandet med SBAB som kom upp. Det är ingen som helst tvekan om att SBAB har betytt oerhört mycket för bolånemarknadens ökade effektivitet. SBAB började under en tid när det var väldigt stora marginaler på bolån, och man har genom ett innovativt och bra produktutvecklingsprogram utvecklat detta och utövat en marginalpress. Nu har vi en helt annan situation; nu är de här marginalerna jättesmå. Det är bara att titta på vad reporäntan är på Riksbanken och var de här lånen ligger.

Det är till och med så, Sven-Erik Österberg och Hillevi Larsson, att det i dag finns andra banker som har lika bra eller till och med ännu bättre villkor för bolån än vad vår egen bank har. Det vittnar om att det är svårt för en liten nischbank som har bara ett ben att stå på att konkurrera med dem som har en större portfölj. Nu har också SBAB börjat med inlåning, som ser väldigt lovande ut. Det tycker jag är väldigt bra.

Min poäng, fru talman, är att det inte är ytterligare statliga regleringar som behövs utan en ökad kunskap hos konsumenterna om vilka möjligheter som finns. Det finns alltså i dag möjligheter att hur enkelt som helst få 3 ½ procent på sin inlåning. Det finns ett stort behov, har Finansmarknadsrådets utredning och även Finansinspektionen visat, av att höja kunskapsnivån. Här hoppas jag att vi kan engagera inte bara aktörerna på de finansiella marknaderna – banker, försäkringsbolag och andra – utan också, som i Storbritannien, många andra aktörer inklusive skolan, där eleverna får använda sig av vardagsekonomi i matematikundervisning och annat. Jag tror att det är sådant vi behöver hjälpas åt med för att se till att kunderna gör rationella och bra val framöver.

Avslutningsvis är jag inte alls främmande för det som jag säger i svaret, nämligen att jag följer utvecklingen väldigt noga och i den mån det är motiverat är beredd att vidta ytterligare åtgärder i syfte att stärka bankkonsumenternas ställning och konkurrensen på bankmarknaden i stort.

Anf. 18 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Det gläder mig att Mats Odell säger att han är beredd att vidta ytterligare åtgärder för att stärka konsumenternas ställning här. Jag ska följa det här väldigt noga. Jag är intresserad av de här frågorna, så det ska bli intressant att se hur det blir.

Det ena förtar inte det andra, utan det är en rad olika åtgärder som är bra på det här området, alltifrån att höja den finansiella kunskapen till att vidta andra åtgärder som gör att man stärker kunderna och även stärker konkurrensen på bankmarknaden.

Däremot håller jag inte med Mats Odell om argumentationen kring SBAB. SBAB har gjort stor nytta, säger Mats Odell. Ja, där är vi helt överens. Mats Odell kanske har sagt det förut, men det är första gången jag har hört det live att Mats Odell erkänner det. Men nu har det gått ned, och det är till och med andra som är lägre, så nu behövs inte SBAB längre.

Det påminner mig om när jag gick i skolan och det var busigt i klassen därför att läraren var ute. När han kom in vart det tyst, men när han gick ut vart det busigt igen. Inte vart det tyst bara därför att han hade varit där ett tag.

Det är klart det där återställs om man inte upprätthåller det – då är man tillbaka igen och det blir likadant. Det är ett jättedåligt argument om det hade varit på det sättet.

Det är klart att jag blir orolig när jag hör om SBAB, när det läcker från stämmer ute i Sverige där bankföreträdare säger att man kan förvänta sig högre vinster när SBAB säljs därför att konkurrensen då minskar för dem. Om jag vore i Mats Odells kläder skulle jag bli mycket oroad över den synpunkten.

Det är bra om det paket som kom för att underlätta byte av bank. Jag hoppas att Mats Odell följer upp det väldigt noga, därför att det ska förenkla för konsumenten.

Det finns en annan del, som Mats Odell har möjlighet att kommentera. Någon föreslog att man skulle kunna behålla sitt kontonummer när man byter bank, för det skulle underlätta väldigt mycket. Många är kära i sitt kontonummer – man har lärt sig de många siffrorna och tycker att det är besvärligt att lämna numret. Det har bedömts som en viktig faktor för att man inte byter bank. Kan Mats Odell ge något besked om den frågan vore jag tacksam.

Anf. 19 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Det är viktigt att staten sköter sin del, att se till att vi har bästa möjliga konkurrens klimat på alla de marknader som är viktiga inte bara för oss som medborgare utan också för företagen och därmed för välfärdsproduktionen i vårt land. Jag tror att det inte skiljer särskilt mycket mellan Socialdemokraterna och den nuvarande alliansen i synen på de här frågorna.

Mitt intryck efter att ha suttit på Sven-Erik Österbergs stol snart ett år och sett det arbete som pågår är att vi nog har samma inriktning. Låt oss gärna samarbeta och hjälpa åt i detta.

Sven-Erik Österberg ställer en konkret fråga om nummerportabilitet. Det här är ett projekt som går ut på att man ska kunna flytta med sig sitt kontonummer när man byter bank. Förra året tillsatte EU-kommissionen en expertgrupp som just hade till uppgift att se över rörligheten på bankmarknaden när det gäller bankkonton för konsumenter. I expertgruppens rapport, som publiceras i år, framför vissa konsumentföreträdare önskemål om att kunna flytta med sig kontonummer för att underlätta för konsumenten att byta bank.

Finansdepartementet bevakar det här arbetet och tycker att det är intressant. I Sverige tar det i normalfallet bara högst tre bankdagar att byta bank, och det är ingen avgift. Om det här skulle kunna bidra ytterligare till att underlätta vill vi gärna föra en dialog om detta också med bankerna.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2006/07:663 om miljöarbete i försvarssektorn

Anf. 20 Försvarsminister MIKAEL ODENBERG (m):

Fru talman! Ulrica Messing har frågat mig vilka initiativ jag tagit inom miljöarbetet på försvarssektorsområdet.

Regeringen lägger stor vikt vid frågan om miljöarbete i försvarssektorn. Det finns därför åtskilliga konkreta exempel att tillgå.

I regleringsbrevet för 2007 ges Försvarsmakten i uppdrag att införa ett system för att säkerställa att miljöskydd ur hållbarhetsperspektiv beaktas vid internationella övningar och insatser. Systemet ska vara infört senast vid årsskiftet.

Vidare antogs vid årsskiftet 2006/07 nya miljömål och en gemensam vision för försvarssektorn inom ramen för det sektorssamarbete som finns mellan berörda myndigheter. Därefter har nyckeltal för uppföljning av dessa miljömål arbetats fram för att tas i bruk inom kort.

Jag har också tittat på miljösäkerhetsfrågorna. De är viktiga att beakta inte minst sett i ljuset av de nya hot som kan komma att uppstå till följd av klimatförändringar, till exempel konflikter till följd av resursbrister. Detta i sin tur kan komma att påverka militära styrkors skydd i ett insatsområde (så kallad *force protection*) och innebära att Försvarsmakten kan behöva anpassa sin utbildning och materiel, beroende på vilken typ av insats det kan bli fråga om i framtiden. Mot denna bakgrund planeras bland annat ett sektorsgemensamt ledningsseminarium under våren 2008 på temat Försvarssektorn och miljösäkerhet.

Inom försvarssektorn bedrivs också flera internationella försvarsmiljöprojekt. Som exempel kan nämnas ett samarbete med Finland och USA på temat miljöhänsyn i samband med etablering, genomförande och avveckling av internationella insatser. Projektet kommer att mynna ut i en handbok som ska kunna användas första gången av den nordiska stridsgruppen, NBG, som vi ansvarar för första halvåret 2008. Utöver detta pågår även samarbeten med länderna i Östersjöns närhet, såsom Estland, Litauen och Ukraina. Projekten innefattar främst kunskapsöver-

Anf. 21 ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka försvarsministern för svaret.

Jag välkomnar det som försvarsministern berättar om i svaret, att det planeras för ett sektorsgemensamt ledningsseminarium under våren. Jag tycker att det är en bra signal. Jag känner nämligen en oro, därför att när jag läser regleringsbrev till Försvarsmakten upplever jag att det är lite mer av stuprörsarbete. Det bekymrar mig.

Jag tycker att det är en oerhörd poäng i att vi blir tydligare med att kräva samarbete och samordning mellan myndigheter och mellan verk. Jag tror inte att det bara gäller på området som rör försvarspolitik, samarbetet mellan nationella insatser och internationella insatser, utan som ett relativt litet land sett per invånare men med en väldigt stor yta är det omöjligt för oss att låta varje myndighet arbeta inom bara sin egen sektor. Vi behöver mera av sektorsövergripande samarbete. Det tycker jag att man har tonat ned i de regleringsbrev som nu ligger för Försvarsmakten.

Jag känner en oro för att de miljömål som man tidigare har ställt som krav på Försvarsmakten nu har minskat drastiskt. Antalet miljömål var tidigare 16, och nu finns det bara 3. Beror det på att de miljömål som var tidigare har varit trubbiga eller svåra att mäta resultat av, eller var de till och med dåliga? Det ger en signal av att man kanske tonar ned miljöarbetet gentemot Försvarsmakten eller försvarssektorn, och det beklagar jag.

Jag skulle därför vilja fråga lite grann om det ambitiösa miljöarbete som Försvarsmakten och Försvarets materielverk har bedrivit tidigare. Kommer försvarsministern att följa upp det, eller kommer man att förtydliga de krav som har funnits, till exempel att de skulle begränsa utsläppen av fossila bränslen och andra skadliga ämnen eller att de skulle avveckla användningen av ämnen som bryter ned ozonskiktet och försöka begränsa effekten av skott och flygbuller?

Det var några av de konkreta åtgärder som man har ställt som krav på Försvarsmakten och Försvarets materielverk tidigare men som jag nu inte kan hitta i de direktiv som gäller för Försvarsmakten.

Jag skulle också vilja fråga i vilken utsträckning som Försvarets materielverk nu följer upp och kontrollerar de leverantörers miljöarbete som man upphandlar tjänster av. Det var också ett krav som ställdes tidigare i de svenska miljömål som det togs beslut om redan under 2001/02. Jag tror att de politiska signalerna att peka på behovet av samordning och att hela tiden kräva konkreta och mätbara resultat är oerhört viktiga.

Sverige är på många sätt ett föregångsland när det gäller miljöarbetet, och jag tycker att vi ska fortsätta att vara det. Jag vet att försvarsministern och inte minst statsministern ofta brukar peka på att Sverige inte ensamt kan lösa alla frågor, utan det finns också en internationell dimension. Jag delar den uppfattningen, men jag är oerhört mån om att säga att det inte betyder att vi kan tagga ned våra ambitioner eller våra krav, utan snarare tvärtom. Ska vi kunna ställa krav på andra måste vi själva vara väldigt offensiva. Med dessa försämringar när det gäller kravet på miljömål som tidigare funnits för Försvarsmakten, att gå från 16 konkreta krav och mål ned till 3, oroar mig. Jag är rädd för att många fler

*Svar på
interpellationer*

än jag tolkar det som att regeringen blivit mer defensiv i miljöarbetet gentemot Försvarsmakten. Jag skulle vilja att försvarsministern utvecklade de konkreta krav som gällt för Försvarsmakten och Försvarets materielverk när det gäller miljöaspekter i deras arbete.

Anf. 22 Försvarsminister MIKAEL ODENBERG (m):

Fru talman! Det är otvetydigt så att det internationella arbetet är väldigt viktigt och centralt på det här området. Därför har bland annat miljö-säkerhetsfrågorna diskuterats aktivt mellan Utrikesdepartementet, Miljödepartementet och Försvarsdepartementet. Från Försvarsdepartementets sida har vi lyft fram miljö-säkerhet som en prioriterad fråga inför Sveriges ordförandeskap i EU 2009.

Jag ska inte utesluta att miljöarbetet av och till har kommit i skymundan i Försvarsmakten under en tidsperiod när myndigheten har varit väldigt upptagen av och väldigt fokuserad på en omfattande omställning av sin verksamhet, bort ifrån det gamla invasionsförsvaret mot det mer flexibla insatsförsvaret. Det är klart att det är en dramatisk förändring, och det är en högt uppdriven förändringstakt. Jag utesluter inte att det ibland har kunnat påverka graden av fokusering på miljöarbetet inom försvaret.

Försvarsmakten är samtidigt den myndighet som är sektorsledande. För försvarssektorn har vi försökt bryta ned de miljömål som riksdagen har angivit och bedriver ett bra arbete med det. Det är fler sektorsmål än bara tre. Det är en lång uppsättning mål som anges för försvarssektorn för perioden 2007–2011 i denna skrift, som interpellanten Ulrica Messing säkert har sett och tagit del av.

Vi har begärt en återredovisning från Försvarsmakten av miljöarbetet. Den kommer att ske. Vi kommer att följa upp den i miljödirektiv och regleringsbrev för 2008. Men arbetet med regleringsbrevet för 2008 är ännu inte påbörjat, och jag kan inte föregripa vilka eventuella tillkommande krav som vi kan komma att ställa på Försvarsmakten när det gäller miljö-säkerhetsarbetet och miljöarbetet under 2008. Det ber jag att få återkomma till.

Anf. 23 ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Självklart kan försvarsministern återkomma om just det, men jag vill understryka en gång till som ett tydligt medskick att vi välkomnar tydliga och mätbara mål för Försvarsmakten likaväl som för andra myndigheter. Vi tror att det behövs – för att använda den reklam som Radiotjänsten hade när det gällde att betala tv-licensen – en snigel på ögat ibland för att arbetet verkligen ska rulla på. Det kommer inte att gå av sig självt, utan det krävs också politiska beslut. Vi vill använda politiken för att driva på miljöarbetet.

Jag vill fortsätta med kopplingen mellan det nationella och det internationella. Det var intressant att höra försvarsministern säga att under det svenska ordförandeskapet i EU kommer miljöfrågorna kopplade till försvarspolitikerna att vara ett område som försvarsministern kommer att utveckla. Det tycker jag vore intressant att höra mer om när vi närmar oss ordförandeskapet – på vilket sätt och vilka krav man kan ställa gemensamt inom EU på det arbetet.

Tidigare var det så att nordiska Agenda 21 för försvarssektorn hade som övergripande policy att arbeta just med miljöfrågor för Försvarsmakten och deras arbete. Det har man inte längre. Det är inte så övergripande miljöpolicy för Försvarsmaktens arbete. Jag tycker att det är olyckligt. Men försvarsministern kallade de nordiska försvarsministrarna till ett möte i maj i Sandhamn. Jag skulle vilja fråga försvarsministern om det nordiska och det internationella arbetet kring miljöfrågor kopplat till Försvarsmakten var en fråga på den agendan. Jag tycker själv att det skulle ha varit ett unikt tillfälle att diskutera just internationellt samarbete på miljöområdet och kanske bli överens om gemensamma mål inför det svenska ordförandeskapet i EU och börja med något slags nordisk dimension. Jag tyckte att det nordiska samarbete som försvarsministern har öppnat för inom en rad andra områden är positivt. Det grundar sig också i det jag sade tidigare, att jag tycker att det är självklart att vi som land tjänar på att samarbeta inom landet men också utanför landet. Att vända sig mer mot de nordiska länderna och se vad vi kan lära av varandra och var vi kan samarbeta vill jag inte bara ska stanna vid de konkreta förslag som försvarsministern tidigare har presenterat, utan jag önskar också att vi går vidare inte minst på miljöområdet.

Min konkreta fråga är alltså om det på det nordiska försvarsministermöte som Mikael Odenberg var värd för i maj över huvud taget diskuteras miljöfrågor. Jag har en önskan att utskottet kan få en precisering när det närmar sig det svenska ordförandeskapet i EU om vilka policyfrågor man är beredd att driva från Sveriges sida under ordförandeskapet. Jag tror att det lätt skulle kunna bli en bred politisk uppslutning bakom en sådan agenda.

Anf. 24 Försvarsminister MIKAEL ODENBERG (m):

Fru talman! Förberedelsearbetet inför det svenska ordförandeskapet är ännu så länge i sin linda. Jag noterar att vi vid det tidigare förberedande stadiet från Försvarsdepartementets sida har lyft fram miljösäkerhet som en fråga som skulle kunna vara prioriterad under det svenska ordförandeskapet. Avsikten är att vi som medlemsnation och ordförandeland skulle verka för att EU kan enas kring en definition av begreppet miljösäkerhet och ta fram en gemensam europeisk miljösäkerhetsstrategi.

Självklart ska vi diskutera och kommunicera prioriteringarna inför ordförandeskapet med riksdagen och utskottet. Det gäller inte bara den här delfrågan, utan naturligtvis ska den svenska regeringens prioriteringar över huvud taget tas fram i en nära dialog med riksdagen och riksdagens partier.

På det nordiska försvarsministermötet i Sandhamn stod inte miljöfrågorna på föredragningslistan denna gång. Men det utesluter på intet sätt att de kan komma att hamna där vid kommande möten, därför att vi har en fortlöpande och kontinuerlig samarbetsprocess dels i den nordiska kretsen av försvarsministrar, dels i den nordisk-baltiska kretsen.

En hel del av det mer handfasta och praktiska miljöarbetet är knutet till de insatser vi gör. Det har skett en hel del i anslutning till förberedelsearbetet för den nordiska stridsgruppen. Också på operationshögkvarteret i London kommer vi att ha en *environmental advisor*, en miljörådgivare, i staben till chefen för det operativa högkvarteret som ska kunna stödja honom. På motsvarande sätt står miljöfrågorna i fokus när man tar

fram en handbok för hur camper, baseringsplatser, ska etableras, drivas, underhållas och avvecklas. Vi ser ett fortlöpande samarbete i den nordiska länderkretsen i olika insatsområden. Om vi operativt samverkar i Kosovo eller i Afghanistan är det naturligt att vidga samarbetet till att också gälla miljöaspekterna på den här verksamheten.

Jag tror inte att det egentligen föreligger någon meningsskiljaktighet mellan mig och interpellanten. Jag delar för övrigt uppfattningen att det inte bara i miljöarbetet utan i all politisk verksamhet är angeläget att ställa så tydliga och uppföljningsbara krav som möjligt gentemot de statliga myndigheterna. Det är först då som den uppföljning som måste göras blir meningsfull.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2006/07:673 om ersättning till hemvärns- män

Anf. 25 Försvarsminister MIKAEL ODENBERG (m):

Fru talman! Åsa Lindestam har frågat mig om jag har för avsikt att ta initiativ till att ändra reglerna för dagpenningen till hemvärnsmän och frivilliga så att den enskilde får full täckning för förlorad arbetsförtjänst.

Mitt svar är att dagpenningen till hemvärns- och frivilligpersonal är nära kopplad till förmånssystemet för totalförsvarspliktiga. Både förordningen (1997:147) om förmåner till hemvärnsmän och förordningen (1994:523) om förmåner till frivilliga hänvisar i sin tur till en annan förordning, nämligen till (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga när det gäller dagpenningens storlek.

Förändringar i ersättningssystemet för hemvärns- och frivilligpersonal av den art som Åsa Lindestam föreslår skulle kräva att man separerar dessa ersättningssystem från det ersättningssystem som gäller för de totalförsvarspliktiga. En sådan åtgärd är inte alldeles okomplicerad, eftersom det skulle kunna medföra helt andra skattemässiga konsekvenser än vad som gäller för ersättningarna i dag.

Viss ersättning som i dag med dagens system är helt skattefri skulle kunna komma att bli beskattningsbar för den enskilde. Det är också så att uppdragsgivare som i dag slipper betala arbetsgivaravgifter skulle kunna komma att få en sådan skyldighet.

Ett nytt system för ersättning till hemvärns- och frivilligpersonal kräver mot denna bakgrund en ganska grundlig utredning. Jag har för närvarande inga planer på att ta initiativ till en sådan. Svaret på interpellantens fråga är därför nej.

Anf. 26 ÅSA LINDESTAM (s):

Fru talman! Tack för svaret som jag förstås inte är nöjd med, men det kanske ministern inte blir så förvånad över.

Jag har fått göra många resor ute i landet till våra regementen. Jag har också varit ute i världen och sett våra killar och tjejer i internationella tjänster, och det tror jag också att ministern har gjort. Vi är nog många som delar uppfattningen att de gör ett väldigt bra jobb därute. Orsaken

till att de gör det här väldigt bra jobbet är trots allt att de har tränat, och det har de till stor del gjort här hemma i Sverige. De har tagit med sig erfarenheter ut och tagit med sig andra erfarenheter från andra länder tillbaka hit. Därför är de eftertraktade ute i världen.

Hemvärnet ska ju tjäna oss här hemma. De ska bevaka, skydda, ytövervaka och stödja det civila samhället, något som är jätteviktigt för oss. De lönas på ett annat sätt, precis som ministern har nämnt här. Det ena är dagersättning, och den delen är skattefri. Den är också låg, tycker jag. Men det är inte den jag menar, utan det är alltså dagpenningen, den ersättning som man får vid tjänst i mer än två dagar. Den är knuten till SGI, inkomstgarantin vid sjukdom. Det maximala beloppet per dag är 745 kronor.

Så långt kan det låta bra. Men det här systemet bygger mycket på att man jobbar måndag till fredag och att övningarna är förlagda till lördag–söndag, men det gör inte alla. Hemvärnet har folk från alla samhällsklasser och kategorier, och några jobbar också helger.

Jag känner en tjej som jobbar inom vården – vi är ju tacksamma för att många ställer upp och gör det. Om hon deltar i en övning en helg förlorar hon 2 656 kronor, och hon får 1 490 kronor. Det är alltså 1 176 kronor, nästan 1 200 kronor, som hon förlorar på att ställa upp och träna för att sedan kunna göra något för oss i landet. Självklart kan hon inte vara med. Detta är bara en liten del i det här.

Jag har också träffat en man som säger att han förlorar mellan 50 och 60 procent. Han jobbar skift i tillverkningsindustrin med skiftgång även under helger. Han kan aldrig vara med på övningarna. Hans tjänstgöring sammanfaller alltid i tid med hemvärnets övningar, och då måste han välja att arbeta. Det kan jag förstå.

Nu är det så att vi behöver de här killarna och tjejerna vid översvämningar, stormar, skogsbränder, andra naturkatastrofer, pandemier, kemikalie- och strålningsspridning, för eftersök förstås – det känner vi kanske bäst till – och för avspärning. Det här behöver man träna.

Min fråga blir då: När hemvärnet bara kostar ungefär 1 procent av försvarskostnaderna, ska då de som vill delta i övningarna förlora på att öva i samhällets tjänst?

Anf. 27 Försvarsminister MIKAEL ODENBERG (m):

Fru talman! Jag kan inledningsvis säga att jag inte är förvånad över att interpellanten inte är helt nöjd med svaret, eftersom det var ett nekande svar på den fråga som ställdes.

Jag utesluter inte heller att det kan finnas enskilda individer som med gällande ersättningssystem kommer i kläm. Det är problem av samma natur som vi i dag har inbyggda i till exempel sjukkassesystemet. Om jag jobbar halvtid och arbetar måndag, tisdag, onsdag och är ledig torsdag, fredag, och är inne på en övning torsdag, fredag, då tjänar jag på systemet. Om jag däremot tjänstgör under den första delen av veckan, då förlorar jag på systemet. Visst, det finns enskilda trubbigheter.

Givetvis ska huvudprincipen vara att man inte ska förlora på att vara frivilligt engagerad i försvaret av sitt land. Motsatt gäller förstås också att vi heller inte ska ha en ordning där man tjänar på att vara det. Det får liksom inte bli ett alternativt försörjningssätt för den enskilde att gå på kurs och att delta i övning.

Ett sätt att närma sig problemet är att ställa sig frågan: Är den ersättning vi ger i dag sådan att vi kan rekrytera tillräckligt många hemvärnsmän till det frivilliga? Svaret är ja. Det finns inga rekryteringsproblem.

Jag inser att det finns en del som med dagens system inte kommer att få full täckning för förlorad arbetsförtjänst. Det gäller framför allt höginkomsttagare som engagerar sig, eftersom det finns ett tak med koppling till den sjukpenninggrundande inkomsten i det nuvarande systemet.

Slutligen måste man också ställa sig frågan om det är detta vi ska prioritera i nuläget. Är en höjning av dagpenningen motiverad i relation till den fördyring det skulle innebära för försvarsbudgeten?

Ser jag till de befarade skattekonsekvenser som inträder om man frikopplar ersättningssystemet från ersättningsreglerna för totalförsvarspliktiga och de fördyringar som en förändring skulle innebära för försvarsmakten – så att man fick full täckning för allt inkomstbortfall – och till sist rekryteringssituationen när det gäller hemvärnsmän och frivilliga leder de tre aspekterna sammantaget mig till slutsatsen att inte initiera någon förändring av den nuvarande ordningen.

Anf. 28 ÅSA LINDESTAM (s):

Fru talman! Dessa människor som tjänar oss är friska, men de är knutna till ett sjukt system. Jag kan inte se att någon tjänar på detta system hur man än räknar.

Ministern nämnde att det inte fanns några rekryteringsproblem. Vi har ett jättetapp i hemvärdet, och siffrorna är på väg nedåt. Det finns stora områden som har svårt att få folk till att göra dessa saker. Tittar vi lite närmare på siffrorna ser vi att vi har ett stort rekryteringsproblem.

Det är oerhört lite pengar för Försvarsmakten. Det gäller inte alla hemvärnsmän och frivilligorganisationer utan bara de som arbetar och bara övningen. Det är jättelite pengar vi talar om.

Den skattefria delen som ministern nämner är något helt annat. Där får man en liten summa pengar när man gör de timmar som man har skrivit på för. Man kan skriva på för 20, 30, 60 timmar och så vidare. Då får man en gång per år 216 kronor om man skriver på att man ska träna 20 timmar. De är skattefria. Det andra betalar vi skatt för.

Dessa killar och tjejer kan stå klara på bara några timmar ifall det händer något i Sverige. I dag har vi 38 000 personer som kan vara på plats väldigt snabbt om vi så önskar. Dessutom ingår 1 500 frivilliga musiker som finns i våra hemvärnsmusikkårer. Jag tycker att vi ska ta hand om dem också.

Dessa 38 000 är från alla samhällsklasser. Precis som ministern säger är det de som har höga löner som förlorar mycket. Men jag tror att det är värre för dem som har låga löner att förlora lite grann. Då betyder pengarna kanske ännu mer.

Ser man på allt det som kan hända, som jag nämnde tidigare, med höga vattenflöden, stormen Gudrun eller Per, stödet som Jordbruksverket bad om vid fågelinfluensan, oljesaneringen och eftersök som ska göras är det oerhört många skilda saker. För att klara detta behöver man träna. För att kunna träna tillsammans måste folk vara på plats. Det är bekymret med detta; alla kommer inte. Familjen där hemma tycker inte heller om hål i plånboken. Och det blir ett hål i plånboken den dag man åker i väg på detta när man förlorar och bara får 90 procent i stället för att arbeta.

Med en liten insats skulle man kunna vända trenden och visa att vi faktiskt är stolta över hemvärnet, det vill säga de som frivilligt ställer upp och hjälper till, som kanske är det mest kostnadseffektiva vi har. Vi får jättemycket för våra skattepengar när vi satsar på hemvärnet, och jag vet att vi behöver det.

Jag vill fortfarande höra ministern säga: Vi gör en utredning om detta. Det behöver inte vara en stor utredning, för detta är inte svårt.

När man är politiker eller fackligt aktiv kan visa ett papper från sin arbetsgivare på hur mycket man förlorar, och då får man en ersättning. Det behöver inte vara krångligare än så för dessa killar och tjejer. Vi skulle tjäna mycket på det.

Anf. 29 Försvarsminister MIKAEL ODENBERG (m):

Fru talman! Bara så att det inte råder några oklarheter på den punkten vill jag säga att jag sätter stort värde på de frivilliginsatser som görs av engagerade människor i hemvärnet.

Men jag vill också för balansens skull påpeka att flertalet av de frivilliga krafterna får en full kostnadstäckning.

Det jag hela tiden har talat om är den skattefria dagpenningen. Den är kopplad till den sjukpenninggrundade inkomsten. Ersättningsnivån är 90 procent av SGI. Det är sant att man tappar 10 procent, men man har också fri mat under den tid som man är inne. När detta system en gång riggades ansåg man att fri mat och andra förmåner som man har under tjänstgöring motsvarar det 10-procentiga bortfallet.

Det finns en grupp frivilliga som förlorar på tjänstgöring. Det är de som har inkomster över taket på 7,5 basbelopp och tjänar mer än 25 000 i månaden. Det är sant att de gör en viss förlust på sin tjänstgöring.

Jag har dock inte ansett att det för att förbättra situationen för de relativa höginkomsttagarna är motiverat att riva upp hela ersättningssystemet och försöka tillskapa ett annat och dyrare system.

Däremot hoppas jag att vi ska kunna rätta till en annan anomali i systemet. Den är att den skattepliktiga dagpenning man får i dag inte omfattas av det av regeringen införda jobbavdraget. Det beror på att dagpenningen inte omfattas av begreppet arbetsinkomst i inkomstskattelagen.

Finansdepartementet har tagit fram ett pm om detta i syfte att ändra dessa regler så att den skattepliktiga dagpenningen kommer att omfattas av jobbskatteavdraget. Den har varit remitterad under sommaren 2007. Jag hoppas att en ny ordning ska kunna träda i kraft vid årsskiftet så att de som gör frivillig tjänstgöring också får del av jobbavdraget på den dagpenning som de uppbär under övnings tiden.

Anf. 30 ÅSA LINDESTAM (s):

Fru talman! Hemvärnet bygger på frivillighet. Vi ska vara oerhört tacksamma för att det gör det. Vi ska absolut fortsätta att ha frivillighet. Men det får trots allt inte kosta att ge sig ut på en övning. Det är så oerhört viktigt att man tränar på dessa saker. Därför måste vi se över systemet så att man inte behöver betala.

Kvinnan som jag känner är inte så gammal, och hon tjänar inte så mycket. Men hon förlorar trots det 1 200 kronor på en övningshelg. Det beror på ob-ersättning – precis som killen inom industrin som jag

nämnde. Det räknas på ett annat sätt. Så det är inte bara de 10 procenten på maten, utan det blir mycket mer pengar i plånboken som det handlar om. När man sitter där ensamstående med ett par barn är 1 200 kronor jättemycket pengar.

Jag tror inte att det är ett stort steg att riva upp detta. Det behöver inte rivas upp för alla. De flesta gör detta helt frivilligt och fixar det på bästa sätt ändå. Men de få som inte gör det, de få som har ett arbete och egentligen måste vara där väljer arbetet. Det är dem som jag vill värna om, de som har det dåligt ställt och som behöver detta.

Jag tycker också att den andra delen på 216 kronor per år är lite för låg i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2006/07:641 om kampen mot dödsstraff

Anf. 31 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Gunnar Andrén har frågat mig på vilket sätt jag avser att såväl inför OS i Beijing 2008 som inför vårt eget ordförandeskap i EU 2009 aktualisera frågan om dödsstraffets avskaffande i alla länder i världen som ännu tillämpar denna omänskliga bestraffning.

Låt mig först välkomna att kampen mot dödsstraffet på nytt uppmärksammas i just denna kammare. Dödsstraffet är ett omänskligt, grymt och oåterkalleligt straff som inte har någon plats i en modern rättsordning.

Som jag framhöll i mitt svar på en tidigare interpellation i april i år arbetar såväl Sverige som Europeiska unionen aktivt och långsiktigt för dödsstraffets globala avskaffande.

EU är i dag den tydligaste och mest aktiva aktören i kampen mot dödsstraffet, både genom kontakt med enskilda länder och på den multilaterala arenan. Att EU sedan snart tio år tillbaka har gemensamma riktlinjer mot dödsstraffet har bidragit till att det i dag finns inarbetade verktyg för att agera mot dödsstraffet, både generellt och i enskilda fall. Ingen kan tveka om EU:s inställning i denna fråga.

EU planerar i höst att lägga fram en resolution mot dödsstraffet i Förenta nationernas generalförsamling. Detta är ett tydligt exempel på unionens pådrivande roll. Principbeslutet fattades av EU:s utrikesministrar för några månader sedan, och Sverige ingår i den mindre grupp EU-länder som fått till uppgift att bereda marken för initiativet. Ett drygt hundratal uppvaktningar har genomförts runt om i världen och EU intensifierar nu samarbetet med likasinnade länder från alla regioner för att resolutionen ska kunna antas. Låt mig försäkra att Sverige kommer att delta med kraft i detta viktiga arbete, liksom att avskaffandet av dödsstraffet kommer att vara en prioriterad fråga även inför och under vårt ordförandeskap i EU.

OS i Beijing 2008 kommer att rikta omvärldens uppmärksamhet mot Kina – både mot de framsteg som gjorts och mot de problem som återstår, bland annat vad gäller respekten för de mänskliga rättigheterna.

Att Kina respekterar de utfästelser som man gjorde i samband med att ansökan om att arrangera de olympiska spelen 2008 beviljades är av vikt för landets internationella anseende framöver. En snar anslutning till den

internationella konventionen om politiska och medborgerliga rättigheter vore en annan, ytterligt viktig signal om landets framtida färdriktning. Kina måste fortsätta den utveckling mot ökad respekt för de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer som är landets uttalade mål, också vad gäller dödsstraffet och dess tillämpning. Jag utgår från att det kinesiska ledarskapet är medvetet om detta.

Vikten av att diskutera dödsstraffet och de förändringar av rättsväsendet som nu sker i Kina direkt med dem som påverkar frågan kan inte överskattas. Under det kinesiska statsbesöket i Sverige i början av sommaren togs frågan om dödsstraffet upp vid flera tillfällen, både av statsministern och av mig.

Även i mitt tal inför Förenta nationernas råd för de mänskliga rättigheterna den 12 mars i år underströk jag i starka ordalag Sveriges motstånd mot dödsstraffet. Med hänvisning till Kina påpekade jag att det höga antalet avrättningar och det stora antalet brott som kan leda till dödsstraff knappast är förenliga med den olympiska andan.

När handelsminister Sten Tolgfors nyligen besökte Kina tog han upp Sveriges syn på dödsstraffet i offentliga tal samt i överläggningar med kinesiska företrädare, bland annat vid ett särskilt möte med ledande företrädare för högsta domstolen.

Samtidigt som regeringen fortsätter att kritisera den omfattande tillämpningen av dödsstraffet i Kina välkomnar vi också de reformer som nu genomförs för att stärka rättssäkerheten, framför allt i dödsstraffsmål. Det finns anledning att välkomna att Kinas högsta domstol återtagit sin överprövningsrätt i samtliga dödsstraffsärenden, liksom att lagändringar nu förbereds för att ge försvarsadvokater en mer framträdande roll i rättsprocessen.

För omvärlden – för denna kammare, för mig och mina regeringskolleger, liksom för frivilligorganisationer och andra med intresse för MR-utvecklingen i Kina – är detta frågor som det är viktigt att fortsätta att uppmärksamma. Den regelbundet återkommande MR-dialogen mellan EU och Kina ger tillfälle att fortsätta att följa utvecklingen på rättsutvecklingsområdet, liksom att långsiktigt driva frågan om dödsstraffets avskaffande.

Sedan en tid tillbaka för Sverige också bilaterala samtal med Kina om mänskliga rättigheter på ambassadörsnivå kopplade till det samarbete på rättssäkerhetsområdet som pågår med Kina. Både samtalen och samarbetet ger oss ytterligare möjligheter att resa frågan om dödsstraffets avskaffande med berörda kinesiska företrädare.

Under ordförandeskapet i EU hösten 2009 blir det vårt ansvar att driva unionens MR-dialog med Kina framåt. Detta uppdrag måste vi fullgöra framgångsrikt. Under vårt ordförandeskap väntas även MR-dialoger eller MR-samtal på olika nivåer komma att hållas med Iran, Pakistan, USA, Japan och andra länder som också tillämpar dödsstraffet. Låt mig försäkra att vi vid dessa tillfällen kommer att resa frågan om dödsstraffets avskaffande. För både Sverige och den europeiska unionen i övrigt kommer detta att förbli en fråga med hög prioritet.

Anf. 32 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka utrikesministern för ett mycket uttömmande svar som jag uppfattar också innehåller många ny-

heter om Sveriges agerande gentemot och för Kina och de mänskliga rättigheterna där. Det slumpade sig så att Carl Bildt och jag i den allra sista debatten före sommaren debatterade mänskliga rättigheter, och jag tillönskade då Carl Bildt en god semester. Jag finner av svaret att döma att det har varit en sådan, för det är ett utomordentligt svar som jag har fått.

Fru talman! Inför denna debatt lät jag ta fram en promemoria som riksdagens utredningstjänsts medarbetare Martin Brandorf har gjort. Den har diarienummer 2007:1516. Jag vill läsa in det till protokollet, för det är en viktig promemoria.

När man diskuterar en sådan här viktig fråga ska man alltid stå framför egen dörr först och se vad man har gjort själv. Jag kan konstatera att just från denna talarstol har utrikesministern tidigare talat, fast då inte i egenskap av utrikesminister, för vi hade en annan position då, utan det är första gången som utrikesministern uppträder i denna talarstol i just detta ärende. Eftersom jag ser förre talmannen Björn von Sydow här vill jag också säga att just i denna talarstol har väldigt viktiga beslut en gång fattats. Införandet av demokratin med sådana giganter som Hjalmar Branting, Karl Staaff, Nils Edén och Alfred Petersson i Påboda skedde här, men också avskaffandet av dödsstraffet i Sverige skedde här år 1921, vilket framgår av den av mig nämnda promemorian. Det totala avskaffandet infördes i grundlagen efter valet 1976 i full enighet mellan partierna. I regeringsformens 2 kap. 4 § står det att dödsstraff ej får förekomma i Sverige. Jag tror att det är viktigt att påpeka att vi måste vara absolut klara över var vi själva står i denna fråga.

När det sedan gäller frågan om dödsstraffet i världen är det förskräckande siffror som jag har återgivit i min interpellation och som jag har hämtat från Amnesty International. Antalet avrättningar, fru talman, var 7 500–8 000 i Kina förra året. Det skedde också 177 avrättningar i Iran genom offentliga steningar. Det skedde 82 kända avrättningar i Pakistan, i Irak minst 65, i Sudan 65 och tyvärr skedde också i USA – som vi tycker är en väldigt bra demokrati – 53 avrättningar. Även i andra länder förekommer detta.

Eftersom jag har ganska kort tid på mig, som man alltid har här i talarstolen, vill jag säga att jag för min del tycker att det är väldigt viktigt att den starkaste kraft vi har här i västvärlden på den europeiska delen, nämligen den europeiska gemenskapen, starkt kommer att prioritera denna fråga och driva den. Jag tycker att det som utrikesminister Carl Bildt nu anger här att EU i höst planerar att lägga fram en resolution mot dödsstraffet i FN:s generalförsamling är väldigt viktigt, för det prövar alla länder hur de ser på de mänskliga rättigheterna.

Fru talman! När jag är ute på gator och torg brukar jag säga att det finns någonting som ingen människa är berättigad till – inte ens presidenten i USA eller i Kina – nämligen att utsläcka någon annan människas liv. Det äger man som en god humanist inte rätt till! Därför är det väldigt viktigt att ständigt driva frågan om de mänskliga rättigheterna gentemot alla länder som har kvar dödsstraffet.

Jag tycker att det som Carl Bildt har pekat på här, hur vi driver detta gentemot Kina och att det förekommer direkta överläggningar på ambassadörsnivå, är ett gott initiativ. Jag skulle slutligen innan min tid tar slut vilja tillägga att det inte bara var statsministern och utrikesministern utan

I detta anförande instämde Björn von Sydow (s).

Anf. 33 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Riksdagsordningen ger mig inte möjlighet att instämma i anförandet. Hade möjligheten funnits hade jag gjort det.

Jag tycker att det var en intressant promemoria som Gunnar Andrén hade tagit fram om utvecklingen i Sverige. Den lär oss en del. Vi tillämpade dödsstraffet i Sverige. Det var en ganska lång process. Jag har varit med så länge att jag kommer ihåg den diskussion som fördes i början av 70-talet när vi tog det slutgiltiga – visserligen teoretiska – steget och avskaffade dödsstraffet i krigstid.

Sedan dess har framgångarna varit betydande, också under senare tid. Nästan två tredjedelar av världens länder har i dag avskaffat dödsstraffet i lag eller i praktiken. Sedan 2004 har Butan, Samoa, Turkiet, Albanien, Rwanda, Liberia, Grekland, Filippinerna, Senegal och Mexiko avskaffat straffet för alla brott, Kirgistan för vanliga brott i fredstid, men inget land har infört det.

Det har givit underlag för den rätt omfattande diskussion som vi har haft bland EU:s utrikesministrar om att lägga fram resolutionen i FN:s generalförsamling. Där har övervägandet gällt att vi inte vill lägga fram en resolution som förlorar och därmed för frågan bakåt. Vi vill göra en bedömning om det finns förutsättningar att få ett så stort stöd att det påverkar ytterligare ett antal länder att avskaffa dödsstraffet.

Vi vet att det inte kommer att leda till att alla avskaffar det med en gång, men om vi kan ta steg för steg på det sätt som nu sker tror jag att det är ett framsteg. Vi har därför beslutat att försöka göra det i samband med generalförsamlingen.

Kina är ett speciellt fall. Det ska man kanske inte säga; inget land ska ha rätt att kalla sig specialfall när det gäller mänskliga rättigheter. Men det är ett specialfall i och med att en så stor andel av dödsstraffen sker i Kina. Det som vi har uppnått i dialogen – jag ska inte göra det till mer än vad det är – är att Kina har uttalat att man principiellt strävar efter att avskaffa dödsstraffet. Som jag erinrade om är det nu högsta domstolen som överprövar det. Det är små steg. Det betyder inte så mycket just nu, men det har ändå sin betydelse.

Det finns andra länder där situationen är minst lika – kanske mer – bekymmersam. Under sommaren har vi haft anledning att reagera offentligt mot Iran genom att kalla upp berörd ambassadör. Där gäller det inte bara dödsstraffet i största allmänhet, utan tillämpningen att man stenar människor till döds, som Gunnar Andrén nämnde. Jag hade anledning att tidigare detta år rätt utförligt diskutera med den iranske utrikesministern att man dömer även minderåriga till dödsstraff. Vi ska inte gradera elände; det ska man alltid vara försiktig med. När man stenar människor till döds eller dömer minderåriga till dödsstraff är det dock frågan om det inte är något som i varje fall bör föranleda en ännu starkare reaktion än den i och för sig vedervärdiga rutinmässiga tillämpningen av dödsstraffet som vi ser.

*Svar på
interpellationer*

Vi kan dock konstatera att det sker i allt färre länder. Gemensamt genom opinionsbildning och politiskt arbete kan vi förhoppningsvis under kommande år reducera antalet till noll.

Anf. 34 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Det är ganska lustigt att kalla det för en debatt när debattdeltagarna är helt eniga. Jag är helt övertygad om att samtliga närvarande i salen också är helt eniga. Jag tror ändå att det är viktigt att vi i riksdagen som manifestation ibland gör saker och ting för att visa omvärlden hur vi ser på prioriteringen av olika frågor.

Om ett år, den 8 augusti nästa år, börjar världens i särklass största internationella arrangemang som sker vart fjärde år, nämligen de olympiska spelen i Beijing. Frågan är hur Sverige som nation, svenska deltagare och den europeiska gemenskapen ska förhålla sig och vilka manifestationer man kan göra och hur man kan stötta de krafter inom Kina som vill ha en legal process som ska mynna ut i att man avskaffar dödsstraffet. Jag är övertygad om att i de länder som har dödsstraff är det en process, precis som det en gång var i Sverige.

Jag tror tyvärr att Sverige är lite för litet, men vi ska dra vårt strå till stacken. Vi ska se vad vi kan göra i FN och andra organ, framför allt tillsammans med EU, för att se till att dödsstraffet kommer bort.

Carl Bildt tyckte att det var ett litet steg att överprövningen har flyttats till högsta domstolen i Kina. Jag menar att det är ett stort steg. Då faller ansvaret väldigt tydligt på högsta domstolen. Det är den som har ansvaret för hur man tillämpar lagstiftningen i Kina. Att det har varit annorlunda var okänt för mig. Det är absurt att man kan ha det på något annat sätt. I USA är det de högsta domstolarna i delstaterna som man kan vädja till.

Det är oerhört viktigt att också driva frågan om formerna för hur ett dödsstraff kan få verkställas. Det är det som är det kanske allra mest bekymmersamma i de länder som tillämpar detta, som till exempel Iran och Irak. I Iran har det förekommit offentliga avrättningar och stening, vilket med svenska mått mätt är ganska absurt.

Det är stora steg i varje läge där vi kan se att något land avskaffar dödsstraffet.

Jag vill också ta upp frågan om hur vi ska göra med Kina. Det har förslagits, fru talman, att deltagarna ska ha en vit bindel på sig för att manifestera att man är emot dödsstraff. Om det är en bra metod vet jag inte, men någon form av manifestation som är diskret, men som alla ser är ingen dum metod. Det är ett sofistikerat sätt att tala om att vi har en speciell åsikt. Man kan göra det på ett effektivt sätt så att alla människor i Kina ser det. Det kommer att sprida sig som en löpeld om alla deltagare – om det är så väl – manifesterar att man är emot dödsstraffet.

Anf. 35 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Gunnar Andrén och jag har exakt samma uppfattning i den delen också. Ibland är det värdefullt med diskussioner och samtal i denna kammare där vi markerar enighet. Jag har haft ett antal sådana. Det är möjligt att utrikesministrar har något mer av den varan än vad andra ministrar har. Jag har haft det i ett antal frågor under det här året. Jag tror att det har bidragit till styrkan i den svenska positionen.

Inom ramen för det kan vi diskutera taktiska avvägningar hur vi ska föra frågorna vidare. Det är en nog så viktig frågeställning där en dialog mellan regering och riksdag kan vara värdefull.

När det gäller Kina och små och stora steg kan jag säga att om vi ser det i det något längre perspektivet är det ingen tvekan om att det har skett väsentliga förändringar i Kina. De av oss som har haft tid att under de senaste två åren läsa några av de nya böcker baserade på ny forskning som har kommit fram om vad som inträffade under Mao Zedong-perioden kan erinra oss den massbrutalitet som då rådde. Dödsstraff fördelades ut i kvoter på regionerna. Man hade att verkställa ett visst antal dödsstraff i tusental i varje region. Det skulle skrämman människor till underkastelse att ett stort antal människor dödades. Där är vi tack och lov inte i dag. I den meningen kan vi väl även i detta fall notera att utvecklingen går åt rätt håll.

Det är viktigt att vi också diskuterar de instrument vi har i detta arbete. Förenta nationerna är viktigt. Om vi kan få ett starkt stöd i general-församlingen för en resolution tror jag att det påverkar ett antal länder att ta det slutgiltiga steget. Därför kommer EU nu att ta detta steg. Det illustrerar den kraft som den europeiska unionen är i sådana här frågor.

Vi glömmar alltför lätt bort vår egen Europadebatt. Europeiska unionen tillämpar som bekant inte dödsstraffet. Vi har på alla de länder som har blivit nya medlemmar ställt kravet att de avskaffar det. I dag har vi situationen att det i ett land som till exempel Turkiet som tidigare tillämpade dödsstraffet – exempelvis fängslade man PKK-ledaren Öcalan och dömde honom till döden – inte minst är Europeiska unionens inflytande som gjort att det dödsstraffet icke kommer att verkställas. Den utvecklingen i Turkiet ingår i den allmänna demokratisering, allmänna europeisering, som i vårt närområde gör att dödsstraffet avskaffas i sin helhet.

Det är alltså inte så att vi behöver inskränka oss bara till diskussioner i denna kammare, utan vi har också genom den europeiska unionen och genom Förenta nationerna instrument för att successivt flytta fram positionerna i denna viktiga fråga.

Anf. 36 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Vi ska inte förlänga den här debatten så mycket eftersom det nästan inte är någon debatt. Låt mig ändå ta upp några saker. Det gäller då just detta med hur man möjligen skulle kunna manifesteras vilka som är för och vilka som är mot dödsstraff vid de olympiska spelen i Kina.

Det är ingen ointressant fråga vilka deltagare från olika länder som skulle kunna tänka sig att bära en liten vit flagg. Det skulle vara väldigt tydligt för den stora internationella publiken – naturligtvis inte bara på plats i Beijing på de olika arenorna. Det skulle ju också televiseras över hela världen, till alla andra länder. Det speciella med de olympiska spelen är att man kan vara tvärsäker på att de ganska så utan censur televiseras till alla länder. Det går nästan inte att censurera ett sådant arrangemang.

Det som Carl Bildt säger om avrättning av minderåriga i andra länder är en helt grotesk företeelse. Över huvud taget saknas det ord för detta.

Herr talman! Med detta vill jag tacka Carl Bildt och kammarens övriga ledamöter för att ni har lyssnat på denna debatt som – även om vi har

*Svar på
interpellationer*

varit väldigt eniga – jag tror är viktig för Sverige och för framtiden. Inte minst för de människor som hotas av dödsstraff är det också viktigt att det förekommer att någon långt borta bryr sig.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2006/07:652 om nollvision och stöd till självmordsförebyggande arbete

Anf. 37 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Gunvor G Ericson har frågat socialministern om han avser

- att vidta några åtgärder för att en nollvision för självmord ska tas fram,
- att vidta några åtgärder för att Spes ska erhålla statligt verksamhetsstöd samt
- att vidta några särskilda åtgärder riktade till män.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Antalet självmord i Sverige har minskat betydligt sedan början av 1970-talet, och de svenska självmordstalen avviker inte på något iögonfallande sätt från omvärldens. Ändå är antalet självmord alldeles för högt, ca 1 000 män och 400 kvinnor per år.

Statens folkhälsoinstitut och Socialstyrelsen presenterade i december förra året förslag om strategier och åtgärder för ett självmordspreventivt program. Förslagen remissbehandlades under våren och bereds nu på Regeringskansliet.

Gunvor Ericson efterlyser ett tydligt mål för de självmordspreventiva insatserna. Hon förespråkar en nollvision. Ja, jag instämmer i att vår vision naturligtvis måste vara att ingen människa någonsin ska hamna i en sådan situation att han eller hon upplever självmordet som enda utvägen. Jag har också själv tidigare i år uttalat mig positivt om en nollvision för självmord och är beredd att pröva den möjligheten. När vi nu bereder frågan om ett självmordspreventivt program kommer vi förstås också att ta ställning till målsättningen för ett sådant program. Det är ännu för tidigt att uttala sig om resultatet av den pågående beredningen och också om hur målet ska formuleras.

Gunvor Ericsons andra fråga handlar om statligt stöd till Spes, Riksförbundet för suicidprevention och efterlevandes stöd. Jag känner väl till Spes och vet om det mycket värdefulla ideella arbete som utförs av Spes medlemmar. Jag känner också väl till Spes önskemål om statligt stöd till sin verksamhet. Det är dock ett missförstånd att ett tidigare förslag om stöd till Spes skulle ha lyfts ur det budgetförslag som regeringen presenterade i höstas. Något sådant förslag fanns inte förberett av den förra regeringen. Det var därmed inte heller något som slopades av den nya regeringen.

Alliansen lägger stor vikt vid det civila samhällets betydelse. I regeringsförklaringen framhålls bland annat de ideella organisationernas betydelse för tryggheten och gemenskapen i samhället. Vår ambition är att förstärka det civila samhället och att utveckla samarbetet mellan de offentliga, privata och ideella sektorerna. I det sammanhanget hör även frågan om statliga bidrag till ideella organisationer hemma. Bland annat inom folkhälsoområdet finns det ett behov av att se över möjligheterna att vidga kretsen av organisationer som får bidrag. Den verksamhet som Spes bedriver ligger mig personligen varmt om hjärtat. Men jag kan inte här och nu ge några löften. Det är många behov och ändamål som ska vägas samman, och resurserna är begränsade.

Slutligen vill Gunvor Ericson veta om jag avser att vidta några särskilda åtgärder riktade till män eftersom 70 procent av självmorden sker bland män och antalet självmordsförsök bland män i åldersgruppen 15–24 år har ökat. Det senare handlar egentligen om antalet män som vårdas på sjukhus på grund av självmordsförsök eftersom det är det som statistiken visar. Det är fortfarande betydligt fler kvinnor än män som vårdas på grund av självmordsförsök, och även bland kvinnor har det skett en kraftig ökning i åldersgruppen 15–24 år.

Jag kan inte här i dag redovisa några särskilda åtgärder riktade till män. Det är något som vi får överväga när vi tar ställning till ett självmordspreventivt program. Det högre självmordstalet bland män beror i hög grad på att män generellt sett använder mer drastiska och definitiva metoder än kvinnor. Men det kan också bero på att män i lägre grad än kvinnor söker hjälp för psykiska problem. Det är därför angeläget att motverka tabuföreställningar om psykiska problem. Ju mindre steget är för kvinnor och män att tidigt söka hjälp, desto större är möjligheten att förhindra självmord och självmordsförsök. Det är därför bra att vi för en politisk debatt om självmordsproblematiken. Självmorden är så pass många och de tragiska konsekvenserna så stora att vi inte kan skjuta problemen under mattan. Dessa måste tas på största allvar.

Anf. 38 GUNVOR G ERICSON (mp):

Herr talman! Tack för svaret, ministern! Det är positivt att Maria Larsson har visat att hon personligen står för en nollvision.

Riksdagen beslutade 1997 om en nollvision för trafiken, vilket är bra. Men självmord tar fler liv än trafiken. Ändå finns det ingen nollvision för självmord. Varför ska det vara så svårt?

I det svar som jag har fått sägs det att förslag bereds i regeringen, men man talar inte om hur resonemangen går. Det är bra, Maria Larsson, att du är positiv. Men vilka överväganden brottas man med?

Uppdrag togs fram under förra mandatperioden. En sådan här översyn skulle göras. Det är bra att det nu har kommit förslag från Folkhälsoinstitutet och Socialstyrelsen. I samband med de här remissomgångarna tar man i remissvaren upp frågan om huruvida en nollvision bör formuleras för suicidområdet. Sex instanser poängterar uttryckligen att de ställer sig bakom en nollvision. Flera av dessa hänvisar till den nationella psykiatrisamordningen. Där förespråkas en nollvision för suicid.

Är det finansieringen som regeringen inte är överens om?

Karolinska till exempel skriver i sitt remissvar:

”Suicidpreventionsområdet är underfinansierat och försummat på många plan inkl. det ekonomiska. Att direktiven är utformade så att det Nationella programmet för suicidprevention ska rymmas inom redan befintliga verksamheter är problematiskt rent ekonomiskt. — — — Utifrån dessa ekonomiska premisser är det, enligt vår bedömning, inte möjligt att åstadkomma den förändring som vore önskvärd för att minska självmordsdödligheten utan att kostnadsramar på lokal, regional och nationell nivå utökas.”

Jag kan inte annat än hålla med om att finansieringen hänger ihop med målsättningen. Man måste se att det handlar om förebyggande arbete. Gör man inget kostar det samhället stora summor och mycket mänskligt lidande. Är det inte dags att ha en nollvision, eller är trafiken och bilarna viktigare än människorna?

Jag går vidare till frågan om stöd till föreningen Spes. Ja, det finns en anhörigförening sedan 1987. Det är alltså sedan 20 år. Den bildades då en privatperson, Marianne Fast, tog initiativ till en förening för dem som har någon närstående som har tagit sitt liv. Hon tänkte sig en organisation i samma anda som Länkarna, alltså en krets av människor med liknande bakgrund och svårigheter som tillsammans kunde tala om sin sorg och stödja varandra.

År 1987 startade också Spes tidning Förgätmigej, och två år senare bildades Spes ungdomssektion. I dag har organisationen vuxit och är indelad i tio regioner som täcker hela landet med kretsar i tolv län och drygt 50 kontaktpersoner som svarar för den lokala verksamheten. Jag anser att Spes gör ett viktigt samhällsarbete, men man skulle kunna göra betydligt mer om de ekonomiska förutsättningarna till detta ges.

Miljöpartiet motionerade redan år 2000 om att ändra reglerna för bidrag till organisationer. I motionen föreslog Marianne Samuelsson att man skulle se över direktiven. Det har också gjorts, men utan resultat i sak. Därför behövs tydligare initiativ för att också en organisation som Spes ska kunna få stöd.

Visst är det bra att man försöker engagera sig, men jag hoppas på lite mer svar från Maria Larsson och att man ska se över detta så att man verkligen tar ett tydligt initiativ.

Jag återkommer till den sista frågan sedan.

Anf. 39 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Gunvor G Ericson, som tillhör Miljöpartiet, har haft möjlighet att under en rad år samarbeta med den tidigare regeringen och åstadkomma allt detta som hon nu tycker ska genomföras. Det har funnits många möjligheter som man har försummat under tidigare år, både när det gäller att ta fram den handlingsplan som har fattats och när det gäller att ge ett annat organisationsstöd. Men så skedde inte under den tidigare regeringen, där Gunvor G Ericsons parti medverkade i att lägga fram budgeten varje år. Det är viktigt att komma ihåg detta.

Den nya regeringen vill verkligen stärka det civila samhället. Därför är det ett angeläget och centralt arbete att se över hur vi fördelar ekonomiska resurser.

Det förslag till handlingsprogram som har tagits fram har gått ut på remiss. Vi har fått in remisserna under våren. De har nu sammanställts

och Gunvor G Ericson har fått beskedet att vi nu håller på att bereda ärendet. Det är alltså inga långbänkar som vi drar ärenden i. Vi jobbar på så snabbt det bara går. Därför får faktiskt Gunvor G Ericson ge sig till tåls lite innan hon får definitiva besked. De kommer så småningom, och de kommer att kungöras. Vi arbetar med en handlingsplan, den handlingsplan som inte har funnits i Sverige under den regering som Gunvor G Ericson stödde.

För mig är detta ett centralt arbete. Jag tycker att det är ett stort misslyckande från alla i vården att vi inte kan hjälpa människor att hitta andra utvägar än att ta sitt liv. Det är en försummelse. Vi har inte haft resurser. Vi har inte arbetat på ett metodiskt och strukturerat sätt i tillräcklig omfattning. Här måste vi ha en ändring.

Jag har uttalat mig positivt för en nollvision. De som är kritiska till en nollvision menar att det är ett utopiskt mål som vi aldrig kommer att nå ned till. Jag menar att den nollvision som också finns på trafikområdet är en nollvision som har lett till ett batteri av idéer och aktiva ansträngningar. De skulle inte komma till stånd annars. Därför tror jag att en nollvision är väldigt viktig och central som en del av den handlingsplan som vi ska forma.

Det var väldigt intressant att se Socialstyrelsens rapport, som kom i somras, där man har granskat de lex Maria-anmälningar som har gjorts när ett självmord har skett. Man har sett på 153 fall av självmord som begicks under 2006. Man konstaterar bland annat att det finns stora systembrister. Det saknas rutiner för självmordsriskbedömningar. Det saknas rutiner för dokumentation och för samverkan. I 66 procent av fallen, som alla var patienter hos vården, fanns det ingen dokumenterad vårdplan. En vårdplan kan underlätta samverkan mellan olika vårdgivare.

Man föreslår en rad saker för att förbättra vården av depressiva, suicidbenägna patienter. Man menar till exempel att en riskbedömning måste göras rutinmässigt. Man förordar en bättre journaldokumentation, och man förordar bättre samverkan också med de anhöriga.

Det är väldigt viktigt att vi har fått fram ett lex Maria-system där Socialstyrelsen nu är satt att granska, utvärdera och analysera de brister som ligger bakom självmord. Jag ska återkomma till några fler punkter senare.

Anf. 40 GUNVOR G ERICSON (mp):

Herr talman! Vi kan naturligtvis hålla debatten på en nivå där vi pratar om vems fel det är att det inte har gjorts mer just nu, men jag tycker att det vore väldigt olyckligt för sakfrågan. Även om jag hade förmånen att få vikariera under sex månader av förra mandatperioden tycker jag ändå inte att debatten ska hållas på den nivån.

Jag instämmer i att vi behöver stärka det civila samhället, men då måste vi också skapa förutsättningar för att göra det.

I det beslut som togs i socialutskottet och som finns i socialutskottets betänkande år 2000 var samtliga partier överens om att man skulle göra en översyn av hur man ska fördela pengarna till de olika anhörig- och patientföreningar som söker bidrag. Det fanns en politisk enighet. Sedan nådde man inte ända fram i sak, och det kan finnas olika skäl till det.

Jag tycker att det kan finnas anledning att fundera över vad det är som gör att Spes inte får ersättning. Är det att man inte uppfyller kriteri-

erna? Är det att man inte gör ett bra jobb? Varför? Jag hoppas ändå att vi ska kunna hitta en lösning på hur även föreningar för anhöriga ska kunna få stöd. De har ett slags dubbelfunktion av självhjälps- och stödkaraktär och borde kunna få samhällsstöd för sin verksamhet.

Det är bra att vi är överens om en nollvision. Anledningen till att jag skrev den här interpellationen till socialministern var att jag uppfattade att Maria Larsson hade den här uppfattningen och att socialministern hade ansvar för bidragsfrågorna. Jag ber om ursäkt om jag hade missuppfattat att Maria Larsson hade ansvaret.

Jag hoppas att ministern får stöd för tankarna om en nollvision från regeringen. Lycka till i det arbetet!

När det gäller hur det ser ut kan jag bara instämma. Jag har själv i mitt arbete som sjuksköterska mött flera patienter som försökt ta sitt liv. Det är inte alltid de har haft kontakter med vården innan. Ibland har de det men inte alltid. Det behöver göras mycket för att föra in rutiner och arbetssätt så att människor verkligen får stöd.

I de förslag som nu är på väg hoppas jag att man också lyfter in genusperspektivet. När Maria Larsson tog upp den fråga jag ställde på slutet, om riktade insatser till män, nämndes inte genusperspektivet på självmordsproblematiken. Men det finns.

Fler kvinnor försöker – visst är det så – och fler män lyckas begå självmord. Så det finns en genusaspekt i det här. Jag hoppas att statsrådet inser vikten av *mainstreaming* inom alla politikområden. Och jämställdhetsperspektiv behövs även här. Det är troligen så, som det står i svaret, att män är mindre benägna att söka hjälp. Desto viktigare är det då att se till att den kommande nationella handlingsplanen tar hänsyn till det. Kan vi vara överens om det?

Anf. 41 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Gunvor G Ericson har många konkreta frågor och många önskemål. Vi ska nog få fram en handlingsplan så småningom, och då ska den läggas fram för bedömning också för oppositionspartierna. Men det måste ändå vara en rättvisande beskrivning att säga att ingenting skedde med den här frågan när Miljöpartiet hade möjlighet att påverka budgetarna, varken när det gällde stödet till Spes eller framtagandet av en handlingsplan. Nu ökar kraven betydligt, och farten ska upp i högsta takt.

Jag är faktiskt väldigt angelägen om att hitta bra sätt att arbeta med den här frågan. Den suicidpreventiva delen av vården måste fungera bättre. Men jag tror också att vi lite till mans behöver en bättre beredskap i samhället när det gäller hur vi möter en människa med depression och hur vi får ned droganvändande. Vi vet nämligen att merparten av suicid sker under depression eller under drogpåverkan av något slag.

Därför är det många olika faktorer som hänger ihop med ett förebyggande arbete. Och en hel del saker har den här regeringen redan gjort. Till exempel är psykiatrisatsningen, som vi nu har gjort, någonting som faktiskt kan hjälpa till att förbättra situationen. Man kan snabbare få tillgång till vård, och vi vet att effektivitet handlar om snabbhet när personer har självmordstankar.

Vi kommer att ha ett starkt fokus på det drogpreventiva arbetet. 260 miljoner är avsatta för de kommande tre åren. Det arbetet är också väldigt viktigt i relation till suicidprevention.

Fokus och inriktning är mycket på barn och unga. Vi ser att det är där talen stiger när det gäller suicid. Här finns det samband som är tydliga. Därför är också det drogförebyggande arbetet en väldigt viktig faktor.

Vi vet också att arbetslöshet kan leda till depression som i sin tur kan leda till suicidala tankar. Den här regeringen har ett starkt fokus på att alla ska få möjlighet att få plats på arbetsmarknaden. Och vi fick rapporter i går om att det här är någonting som har lyckats väldigt bra. Fler är sysselsatta i dag än någon gång sedan 1990.

Det här är väldigt glädjande. Det här är också faktorer att ta hänsyn till som leder i en positiv riktning när det gäller att få ned antalet självmord.

Men det jag tror fattas i väldigt stor utsträckning är också ett strukturerat metodiskt arbetssätt ute i våra landsting. Man måste ha genomtänkta vårdprogram. Det måste finnas checklistor. Det ska finnas vårdprogram för depression men också för suicidprevention specifikt. Det finns inte på alla håll; det finns faktiskt i ett fåtal landsting. Men det finns några gyllene exempel, och de ska naturligtvis spridas. Ett strukturerat arbetssätt är nämligen en av framgångsfaktorerna när det gäller att arbeta suicidpreventivt.

Anf. 42 GUNVOR G ERICSON (mp):

Herr talman! Ja, förebyggande arbete är A och O. Psykiatrisatsningen är bara en liten del av det hela. Det startades ett arbete inom psykiatrin också under förra mandatperioden. Men det handlar inte bara om vårdprogrammen. Självklart ska vårdprogrammen fungera, men som professor Danuta Wasserman vid Karolinska har beskrivit behövs det ett samarbete i hela samhället. Det behövs ett samarbete som kan vara mellan polisen, skolan, barn- och ungdomsvården och de människor som finns engagerade runt omkring olika individer.

Visst ska vi jobba drogförebyggande, men man måste också ställa sig frågan: Varför super Jeppe? Det kanske är så att man använder det som medicinering.

Jag träffade en person med adhd som inte hade fått hjälp och som var på väg in i en depression. Det är mycket vanligt bland dem som har fått diagnosen adhd att de när de går in i tonåren får problem med depression. Den här personen använde droger som en egenmedicinering, för det fanns inget annat sätt.

Det är det här som jag menar med det förebyggande arbetet. Jag är glad åt att vi nu är på väg mot en handlingsplan. Att man då också vill skicka med några noteringar på vägen hoppas jag att Maria Larsson kan ta till sig och inte se som en kritik, att vi skulle ha gjort mer innan och så vidare. För det tycker jag är ganska lågt i den politiska debatten.

Genusperspektivet är viktigt att ha med. Därför hoppas jag att Maria Larsson kan svara på min fråga om vi är överens om att detta genusperspektiv ska finnas med i handlingsprogrammet. Det finns trots allt ett andra folkhälsopolitiskt mål. Nu har visserligen den här regeringen tagit tillbaka skrivelsen om de folkhälsopolitiska målen, så vi vet inte riktigt

vad som gäller. Men det finns ett andra målområde som gäller ekonomisk och social trygghet. Där har skillnaderna ökat, tyvärr.

Anf. 43 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Självklart är jag beredd att lyssna på alla goda förslag och råd i det här arbetet, som har högsta prioritet från min sida. Och när det gäller de folkhälsopolitiska målen kan Gunvor G Ericson se fram emot en proposition under hösten där den ekonomiska och sociala tryggheten naturligtvis är väldigt viktig.

En av de allra viktigaste sakerna för att man ska ha ekonomisk och social trygghet är jobb. Det är någonting som den här regeringen verkligen har satsat på, och vi har varit väldigt framgångsrika. Det är en framgångsfaktor. Vi vet att det är väldigt mycket som är avhängigt av hälsan. Det handlar om att känna att man har en ekonomisk stabilitet och trygghet i tillvaron. Det är väldigt centralt.

Vi vet också när det gäller suicidprevention och suicidförsök att det skiljer mellan män och kvinnor. Det är intressanta skillnader. En följd av det är naturligtvis att man tittar på om det behövs olika typer av behandlingsmetoder beroende på att olika kön har olika sätt att uttrycka sig på. Det handlar om att hitta de där signalsystemen så att man tidigt kan komma in med behandling när det finns suicidtankar och om det finns ett samband med en depression. Det handlar om att kunna tolka signalerna vare sig det är en man eller en kvinna som sänder ut dem. Självklart är det en viktig del för att man ska kunna lägga ett så bra preventivt program som möjligt.

Det finns skillnader. Det finns skillnader när det gäller att man använder sig av olika saker för att göra ett suicidförsök. Varför ser det ut på det sättet? Och hur kan vi dra nytta av den kunskapen om vad som faktiskt sker när det gäller att arbeta preventivt?

Jag känner mig väldigt glad över att vi har fått fram ett förslag till handlingsplan, att det har kommit så långt att det har varit ute på remiss. Den 11 maj var alla remissvaren inne. Arbetet med sammanställningen är i full gång, och en handlingsplan är att vänta. Det känner jag mig väldigt glad över därför att det här är någonting som har fattats alldeles för länge och som jag tror kommer att leda till att vi kan få ned självmordstalen i Sverige. För mig är det en självklarhet med en nollvision. Jag kan inte förstå hur man skulle kunna sätta upp något annat mål.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2006/07:645 om nationella och internationella åtgärder på grund av ökad oljetankertrafik i Östersjön

Anf. 44 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Carl B Hamilton har anfört att regeringen bör genomföra en bred diplomatisk offensiv för att förklara våra intressen och försöka förmå framför allt Polen och Ryssland att agera strikt affärsmässigt och miljömässigt klokt genom att acceptera oljeledning över land och sina territorier och inte ta ut så höga transitavgifter för ledningar att den

lösningen blir kommersiellt olönsam för Ryssland. Han anser vidare att Sverige bör planera för ökade insatser för övervakning och navigationskontroll till sjöss och från luften av tankfartygstrafiken i Östersjön för att kunna hantera den ökade risken med ökade transporter.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Inledningsvis vill jag framhålla att havsmiljön är en av de högst prioriterade miljöfrågorna för regeringen. Haven ger oss stora möjligheter, men hotet mot havsmiljön är akut och kräver förstärkta insatser. I regeringens satsning på att förbättra havsmiljön involverar vi både olika näringar som har stor betydelse på haven och andra länder. Det behövs en helhetssyn på Östersjön och Västerhavet som utvecklar haven som resurs och samordnar olika intressen så att havsanknutna näringar kan utvecklas samtidigt som ekosystemen bevaras och restaureras. Ett arbete för att ta fram en sammanhållen svensk havspolitik har därför inletts i Regeringskansliet.

Den ökade sjötrafiken i Östersjön gör att frågan om sjöfartens miljöpåverkan ställs i fokus. De stora oljeutsläpp som kan uppstå vid olyckor är en allvarlig risk mot havet och våra kuster. Ökade oljetransporter medför, allt annat lika, ökade risker för oljeutsläpp.

Miljöarbetet måste gå hand i hand med den positiva tillväxt vi i dag ser i Östersjöregionen och som bland annat tar sig uttryck i en ökad sjötrafik. Sverige är aktivt i miljö- och sjösäkerhetsarbetet inom FN:s sjösäkerhetsorgan, EU och andra organisationer. Ett oljeutsläpp känner inga nationella gränser. Jag vill därför betona det internationella samarbetet kring frågor om beredskap för oljeolyckor.

Östersjöländerna samverkar inom Helsingforskommissionen, Helcom, för att förbättra miljön i Östersjön. Åtgärder till följd av samarbetet har bland annat varit det arbete som Sverige genom Sjöfartsverket tillsammans med sju andra länder genomförde för att få Östersjöområdet klassat som ett PSSA, Particularly Sensitive Sea Area, vilket skedde den 1 juli 2006. Det arbetet följdes upp med inrättandet av en rekommenderad djupvattenled från Bornholm upp mot Finska viken, inrättandet av ett tvingande trafikseparationsystem mellan Bornholm och Skåne och ett antal ytterligare ändringar av trafiksystemet för fartyg i Östersjön. Deklarationen har också lett till att samtliga Östersjöländer är överens om tidigast möjliga utfasning av oljetankfartyg med enkelskrov.

Kustbevakningen bedriver övervakning till sjöss och från luften tillsammans med våra grannländer med hjälp av flygplan och fartyg. Övervakningen är inriktad på att upptäcka oljeutsläpp och att fartygen följer trafikreglerna i separationsystemen. Övervakningen har bidragit till att de illegala utsläppen minskat kraftigt. Under 2006 var den sammanlagda mängden olja i de illegala utsläppen så liten att den från ekologisk synpunkt var närmast försumbar. Det är en positiv utveckling. Dessutom kan fartygstrafiken följas genom ett automatiskt identifikationssystem som Sjöfartsverket och dess systemmyndigheter runt Östersjön inom ramen för Helcomsamarbetet byggt upp för hela Östersjöområdet.

För att ytterligare förbättra övervakningen beslutade regeringen i maj i år att ingå avtal med Danmark om att inrätta och driva en sjötrafikledningscentral med placering i Malmö. Avtalet gäller ett pilotprojekt som ska pågå minst tolv månader och sedan utvärderas. I denna så kallade

VTS-central i Sjöfartsverkets regi kommer det att finnas möjligheter att med radar övervaka trafiken i bland annat Öresund och separationsssystemet i Bornholmsgattet.

Stora satsningar har gjorts för att förstärka Kustbevakningens förmåga att förhindra, begränsa och bekämpa oljeutsläpp. Dessa satsningar innefattar investeringar i övervakningsflygplan och ett antal fartyg, bland annat en ny typ av större kombinationsfartyg med kapacitet för brandbekämpning, nödläktring och nödbogsring.

Samtliga Östersjöländer utom Ryssland är numera medlemmar i EU. EU:s miljö- och sjösäkerhetskrav, som i vissa fall är högre än de internationella, gäller därmed i alla dessa länder. EU:s arbete med det tredje sjösäkerhetspaketet omfattar en rad förslag, till exempel skärpta krav på hamnstatskontroller, sjötrafikövervakning, klassificeringssällskap och medlemsstaternas utredningar av fartygsolyckor. Också detta arbete kommer att leda till ökad sjösäkerhet.

När det gäller skyddade platser för fartyg i nöd tillämpar Sverige ett flexibelt system där vi inte pekar ut några skyddade platser i förväg. De myndigheter som ansvarar för räddningsoperationen fattar beslut om skyddad plats i varje enskilt fall efter att ha tagit hänsyn till de omständigheter som råder såsom fartygets storlek och last samt väderförhållandena. Frågan om skyddade platser behandlas för närvarande i översynen av EU:s sjötrafikövervakningsdirektiv.

Den här redovisningen visar att det redan i dag görs åtskilligt för att undvika olyckor på Östersjön och få oljetanktrafiken säker. Jag vill återigen poängtera att Östersjöns miljö är en prioriterad fråga för regeringen och att jag kontinuerligt följer frågan inom ramen för det omfattande Östersjösamarbete som finns både på politisk nivå och hos de berörda myndigheterna. Om läget skulle förändras väsentligt kommer jag att överväga andra olika åtgärder.

När det gäller att genomföra en diplomatisk offensiv vill jag börja med att framhålla att Sverige aktivt har bidragit till att stärka EU:s energipolitik mot omvärlden. Den politiken innebär bland annat en ökad samstämmighet mellan EU:s inre och yttre energipolitik. Den innebär också att betoningen ökar på att fullt ut genomföra den inre marknadens principer på energiområdet. I det ingår att utvidga dessa principer till EU:s grannländer. Det är också en politik som lyfter fram infrastrukturinvesteringarnas betydelse för att bättre knyta samman EU:s inre energimarknad och för att förbättra energiförbindelserna till tredjeland.

I EU:s energipolitik mot omvärlden understryks också värdet av att utveckla EU:s energialoger med omvärlden och att i dessa dialoger bland annat lyfta fram betydelsen av miljöhänsyn, energieffektivitet och förnybara energikällor. Det ingår också att betona vikten av marknadsanpassning och överskådlighet i avtalen.

I det nya samarbetsavtal som EU och Ryssland avser att förhandla fram är energifrågorna centrala. Från EU:s sida framhålls särskilt betydelsen av att Ryssland accepterar energistadgefördragets principer. Principerna innehåller bland annat krav på öppenhet, ömsesidighet och marknadsbaserade lösningar inom energiområdet.

Avslutningsvis vill jag framhålla att regeringen fäster stor vikt vid denna fråga. Regeringen anser dock att det främst är genom en aktiv po-

Anf. 45 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill erinra om att ett statsråds svar på en interpellation ska rymmas inom ramen för sex minuter.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 46 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Det var mycket informativt, rikt på information om trafiken i Östersjön och de åtskilliga åtgärder som regeringen har vidtagit och överväger. Men det var också ett svar på en del frågor som jag inte hade ställt.

Bakgrunden till min interpellation är att man från Ryssland redan i dag exporterar olja, från Finska viken ut genom Stora Bält. Den trafiken planerar nu Ryssland att öka med ungefär två tredjedelar inom 18 månader. Det är alltså en mycket väsentlig volymökning av den ryska oljeexporten.

Det är också viktigt att veta att skälet till att man väljer denna rutt inte är att det är billigast, utan det är utrikespolitiska hänsyn som gör att man från rysk sida inte vill ha affärer med Vitryssland och Polen. Till skillnad från den andra mer berömda gasledningen vill de två länderna Polen och Vitryssland gärna ha en oljepipeline på sina territorier, från Ryssland alltså.

Därför är grundfrågan vad Sverige dels kan göra för att anpassa sig till den ökade volymen, dels vad vi gör för att möjligen försöka övertyga ryssarna om att i stället transportera den här oljan i pipeline över land på annat håll som inte innebär en risk för Östersjön.

Oljetanktrafiken ska alltså öka med två tredjedelar inom 18 månader. Det finns också uppgifter om att den kan öka ännu mycket mer om ryssarna inte vill använda den pipeline som de nu använder utan helt och hållet går över till sjötrafik. Då skulle ökningen bli 170 procent.

De oljetankfartyg som man nu planerar att använda är en väsentlig ökning i förhållande till dem som är i dag. De som trafikerar i dag är på ungefär 100 000 ton. De som planeras är på 260 000 ton. De är alltså mer än två gånger så stora.

Det här står i min interpellation. Statsrådet säger i sitt svar att Östersjön är en havsmiljö och att Östersjön är en prioriterad fråga för regeringen. Det nämns inte mindre än två gånger.

Men då är frågan: Är detta en "väsentlig förändring"? Statsrådet säger att hon och regeringen är beredda att återkomma om det är så att det sker en väsentlig förändring. Jag menar att det som vi ser här är en väsentlig förändring. Det är en mycket väsentlig förändring. Den bör föranleda åtgärder från regeringens sida, särskilt om man säger att detta är ett prioriterat ämnesområde och ett prioriterat område. Då bör väl det föranleda åtgärder? Finns det ett svar på den frågan? Är de ryska planerna på en ökad oljetrafik en väsentlig förändring eller inte?

I interpellationssvaret ges två exempel på vad man kan göra. Man har inrättat ett tvingande trafikseparationssystem i Bornholmsgattet mellan Skåne och Bornholm. Jag är inte navigationsexpert, men en fråga är om man kanske skulle kunna utvidga detta tvång till hela Östersjön – ända från Finska viken och ut genom Bälten?

Det andra är Kustbevakningens kapacitet. Ska den vara opåverkad av denna som jag bedömer väsentliga förändring? Eller ska man redan nu, innan 18-månadersperioden och trafiken har startat, planera för att Kustbevakningen får de resurser som krävs i en sådan situation med en helt annan trafikvolym?

Är detta en väsentlig förändring? Statsrådet säger nej, som jag uppfattar det. Jag säger ja. Jag ska i nästa inlägg återkomma till den internationella dimensionen.

Anf. 47 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag ber om ursäkt för det långa svaret, men en gedigen och lång fråga kräver också ett långt svar.

Jag vill återupprepa för Carl B Hamilton att det fokus som regeringen har är just att stärka miljöarbetet i Östersjön. Det sker genom samarbete med de övriga Östersjöstaterna och det sker genom Helcom.

Det som Carl B Hamilton hela tiden återkommer till är själva frågan om att regeringen aktivt bör agera för att i princip stoppa rysk oljetransport över Östersjön. När det gäller den frågan hoppas jag att Carl B Hamilton är införstådd med att Sveriges regering inte kan stoppa eller hindra transporter av olja över Östersjön. Däremot kommer vi att göra allt i riktning med det som jag angav i mitt långa svar – att skapa många förutsättningar och investera i säkerhetssystem just genom det samarbete som sker i Helcom.

Carl B Hamilton ställde en direkt fråga kopplad till Kustbevakningen. Det handlar om att vidta ytterligare nya förebyggande åtgärder. Jag vill påpeka att Kustbevakningens investeringsplan sträcker sig över lång tid framöver – fram till 2015. Det rör sig om investeringar på bortåt 3 miljarder som specifikt berör Kustbevakningens arbete.

På den specifika frågan som Carl B Hamilton ställde om de diplomatiska samtalen gav jag det svar som regeringen har hänvisat till vid många tillfällen, nämligen vikten av att vi arbetar inom den europeiska ramen via EU. Där har vi energidialogen med Ryssland. Det är en del av det svar som Carl B Hamilton efterfrågar. Det gäller även en regional dialog, naturligtvis. Där har vi Helcom, där Sverige är en del och en aktiv part i arbetet.

Återigen tror jag att Carl B Hamilton fick svaret i mitt första långa, utförliga svar. Jag genar därför här lite grann.

Anf. 48 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Vi kan inte stoppa rysk oljetransport. Havens frihet finns som en grundläggande princip. Vad jag diskuterade var anpassningar till en starkt ökad rysk oljetransport och frågan om huruvida transportökningen är väsentlig eller inte. Det är ett nyckelord i interpellationssvaret. Men jag fick inget svar på det.

Statsrådet talar om Kustbevakningens investeringsplan till 2015. Min följdfråga är naturligtvis: Tar den hänsyn till den ryska exportökningen? Är den inräknad där? Och vad innebär den i så fall?

När det gäller de internationella åtgärderna talar vi nog lite grann förbi varandra, och kanske inte så lite heller. Statsrådet talar om EU:s externa energipolitik, energicharter utvidgad till Ryssland och EU:s energidialog med Ryssland. Allt detta är *fine*. Det är vi överens om; det

är inte något kontroversiellt. Men det här är stora och viktiga processer på makronivå i Europeiska unionen.

Mitt, Sveriges och Östersjöns problem är mer konkret och begränsat. Här har vi ett akut problem. Ryssland vill av skäl som främst är utrikespolitiska transportera olja på fartyg i väsentligt ökad volym genom Östersjön. Detta är tvärt emot Sveriges intressen. Vårt intresse är att de här transportererna sker över land. Det vill även transitländer som Polen. Då är frågan hur Sveriges regering i denna utrikespolitiska fråga egentligen ska tillvarata Sveriges nationella intressen. De kan inte i den här frågan tas till vara särskilt effektivt inom Europeiska unionen. Detta är en bilateral fråga – en Östersjöfråga.

Frågan är: Vad gör Sverige för att förmå Ryssland att i stället välja den andra sträckningen? Vad gör Sverige för att mobilisera andra Östersjöländer för den lösningen? Det gäller Finland, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tyskland och Danmark. Alla har ett intresse av att oljetrafiken i Östersjön inte ska öka. Vad har Sverige gjort för att mobilisera, samordna, diskutera och utöva påtryckningar på Ryssland för att förmå dem – vi kan ju inte stoppa dem – att dra en ledning i stället för att transportera på fartyg?

Det är frågorna. Har man gjort ett skapandes grand i denna fråga från regeringens sida? Jag vet inte. Jag tror att det är viktigt att inte bara riksdagen utan också svenska folket får reda på vad regeringen har gjort för att försöka minska detta. Det är bättre att försöka hindra att detta startar än att göra anpassningar av det som vi talade om tidigare. Men vad har vi gjort på den punkten som nation? Det är min fråga, och det är den jag vill ha svar på.

Anf. 49 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Det arbete som jag så noga beskrev och som är inriktat på Östersjön gäller investeringar som görs nu. Det är åtgärder som har vidtagits nu och som vi ser mycket tydliga och positiva effekter av. Det är åtgärder som har vidtagits för investeringar under den senaste tiden där det tidigare har brustit. Det är precis i linje med det som Carl B Hamilton efterfrågar.

Detta görs naturligtvis med det samlade trycket och det samlade kravet på att stärka miljön i Östersjön. Sjöfarten är där ett område som vi har mycket tydligt fokus på. Men jag vill påstå att vi med de åtgärder som jag har redovisat har angripit de risker som finns kring sjöfarten och för den unika miljön som finns i Östersjön. Vi kommer också att fortsätta att investera i detta precis i linje med det som jag så utförligt beskrev.

Carl B Hamilton kommer åter tillbaka till det som egentligen är cloun i frågeställningen, även om det inte är det som anges i rubriksättningen. Det handlar om att regeringen enskilt ska genomföra diplomatiska förhandlingar. Då vill jag återupprepa att det arbetssätt som regeringen har är att via EU föra den typen av energidialog, energisamtal. I den grönbok som kommissionen presenterade under vårtoppmötet var det just skrivningar som var mycket tydligt inriktade på vikten av att stärka EU:s förmåga att tala med en gemensam röst gentemot externa energiexportörer, att utveckla EU:s interna energisolidaritet och att stärka EU:s förmåga att prata med en röst.

Det är naturligtvis där som Sverige och den svenska regeringen kommer att fortsätta att vara mycket aktiv. Carl B Hamilton känner också mycket väl till Sveriges prioritering att mycket tidigt och mycket aktivt agera som EU-medlem. Det är där som också de fortsatta arbetena kommer att genomföras.

Anf. 50 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag har haft två typer av frågor. Den ena gäller vad Sverige gör för att hindra att den ökade oljeexporten äger rum över Östersjön. Det är inte fråga om att vidta några drastiska åtgärder mot Ryssland utan det är fråga om att mobilisera en effektiv diplomati, att ta reda på vad ryssarna tycker och tänker och försöka bemöta deras argumentation så gott det går och också försöka att få de andra Östersjöländerna att ställa upp på detta så att priset för Ryssland blir högre av att driva den här oljetrafiken. De ska veta att de kommer på kant inte bara med Sverige utan också med en lång rad andra länder runt Östersjön.

Har Sverige försökt att höja priset för Ryssland? Som jag förstår det har Sverige inte gjort det. Jag har inte hört någonting om detta.

Den andra frågan gäller anpassningen till den ökade oljetrafiken när och om den faktiskt sker. Då handlar det naturligtvis om sådana saker som ökade insatser för övervakning och navigationskontroll till sjöss och från luften av tankertrafiken i Östersjön, att påtvinga den en separation av det slag som finns av trafiken i Bornholmsgattet och så vidare.

Jag tycker att det här är en väsentlig förändring av situationen i Östersjön vad beträffar fartygstrafiken och att det därför föranleder åtgärder som bör starta omgående eftersom ökningen av trafiken enligt ryska planer är tänkt att ta sin början redan inom 18 månader.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2006/07:653 om bredbandsutbyggnaden

Anf. 51 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Monica Green har ställt två frågor. Den första frågan gäller vad jag avser att göra för att alla Sveriges hushåll ska få tillgång till snabba bredbandsuppkopplingar i sina bostäder.

Jag vill understryka betydelsen av tillgången till bredband. Bredband behövs ofta för att företag ska kunna skapas och utvecklas – kommunikation oberoende av avstånd underlättas vilket bland annat möjliggör flera företagslokaliseringar i landsbygd. Bredband kan göra människors vardag lättare, exempelvis för att lätt kunna sköta bankärenden elektroniskt. Med utbyggt bredband underlättas service och kontakter mellan människor, myndigheter och företag.

Vad gör då regeringen för att hushållen ska få tillgång till bredband?

Elektronisk kommunikation är en marknad, och utbyggnaden av nät för bredbandstjänster sker på denna marknad. Statens huvudsakliga roll är att skapa reglering för att denna marknad ska fungera väl och att ge goda förutsättningar för investeringar, konkurrens och företagande i allmänhet. Staten ska hålla ett vakande öga.

Regeringen arbetar kontinuerligt för en ändamålsenlig reglering. Ett exempel är att Post- och telestyrelsen, PTS, på regeringens uppdrag har lämnat förslag om regler som syftar till att säkerställa likabehandling av konkurrerande aktörer när det gäller tillgången till det fasta accessnätet. Förslaget om så kallad funktionell separation bereds nu inom Regeringskansliet. Ett ytterligare exempel är det förslag som lämnats till riksdagen som bland annat gäller besvärsrätten och som syftar till att Post- och telestyrelsens beslut snabbare ska bli gällande på marknaden. Möjligheten för PTS att ställa långtgående villkor om täckningskrav har även bidragit till utbyggnaden av mobilt bredband, som nu alltmer kompletterar fast bredband genom att även mobilnäten möjliggör höga hastigheter. Regeringens ambition är också att effektiviteten i radiofrekvensanvändningen i samhället ska öka. Alla dessa åtgärder kan bidra till att öka tillgången till bredband.

Även med en väl fungerande marknad kan det dock finnas områden som inte får bredband. Det gäller inte minst glest befolkade delar av Sverige.

Jag delar Monica Greens uppfattning att det nuvarande statliga stödet har bidragit till utbyggnaden av bredband i vissa delar av landet. Stödets utformning och effekter är dock inte oomtvistade. Stödet utformades dessutom utifrån förhållandena kring år 2000. Mycket har hänt sedan dess. Tekniken har utvecklats. Marknaden har förändrats. Efterfrågan på bredbandstjänster har utvecklats i takt med att allt fler tjänster erbjudits.

Det är nu hög tid att pröva om det är motiverat med fortsatt statligt stöd för att främja bredbandsutbyggnad. Regeringen har uppdragit till en utredare, kommunalrådet Åke Hedén, att i så fall föreslå hur stödet ska utformas och finansieras. I uppdraget ingår även att utvärdera och använda erfarenheter av nuvarande stöd. PTS rapport med förslag till bredbandsstrategi utgör ett bra underlag för utredarens arbete.

Monica Greens andra fråga gäller om jag avser att ansöka om medel ur EU:s strukturfonder för att klara utbyggnaden av bredband. Det korta svaret på denna fråga är att det inte är jag eller regeringen som direkt söker medel. Som information kan även nämnas att de svenska strukturfondsprogrammen för programperioden 2007–2013 har tagits fram regionalt i breda partnerskap, och det är med utgångspunkt i regionala analyser och regionala prioriteringar som strukturfondsmedlen ska fördelas. Medel söks som regel av enskilda projektägare. Det kan också nämnas att ansvaret för att göra prioriteringar mellan olika projekt ligger på de av regeringen utsedda strukturfondspartnerskapen, som har en majoritet av förtroendevalda. De regionala programmen lämnades in till regeringen i oktober 2006. Regeringen har noterat att det enligt de flesta av dessa finns utrymme att besluta om medel till bland annat investeringar i bredband. Regeringen har beslutat om överlämnande av programmen till EU-kommissionen för godkännande och de är nu alla, till skillnad mot vad som anges i det skrivna svaret, godkända av EU.

Då Monica Green, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav förste vice talmannen att Hans Stenberg i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 52 HANS STENBERG (s):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka infrastrukturministern för svaret. Det är bra att vi är överens om några saker. Det är bra att vi är överens om vikten av en fortsatt utbyggnad av bredbandsnätet. Det är också bra att vi är överens om att det bidrag och den satsning som den socialdemokratiska regeringen genomförde har gett effekt när det gäller utbyggnaden av bredband.

Däremot känns det inte alls bra när ministern inte vill ge några pengar till fortsatt stöd utan i stället vill avvakta en utredning. Av svaret verkar det dessutom som om hon faktiskt inte tror att det behövs något stöd för att åstadkomma en utbyggnad så att alla kan få tillgång till bredband. Det här måste man utreda, menar Åsa Torstensson. I väntan på det är regeringen inte beredd att skjuta till några nya statliga pengar så att utbyggnaden kan fortsätta att rulla på.

Jag tycker att det här är en märklig inställning. Ute i kommunerna är problemet uppenbart. De statliga pengarna har tagit slut långt innan utbyggnaden är färdig. Därför stannar utbyggnaden upp runt om i landet. Det finns otaliga exempel på det. När jag slog upp min egen lokaltidning, Sundsvalls Tidning, i tisdags kunde jag läsa om Skatan. Det är ett litet samhälle där invånarna väldigt gärna vill ha bredband men där de kommersiella aktörerna på marknaden säger att det förmodligen aldrig kommer att kunna bli bredband där på rent kommersiella grunder. En förutsättning för att man ska kunna bygga ut är statligt stöd. Så här ser det tyvärr ut i stora delar av landet.

Om vi är så överens, som ministern säger, om alla fördelarna med bredband, och vi också är överens om att alla ska ha tillgång till bredband, vore det rimliga att regeringen fortsatte den satsning på bredbandsutbyggnad som den socialdemokratiska regeringen inledde men inte hann slutföra innan regeringsskiftet. Annars är risken stor att den slogan som myntades för några år sedan om bredband till alla i stället blir bredband till 90–95 procent av befolkningen.

Den tekniska utvecklingen går snabbt. Den påverkar samhället på så vis att den som i dag inte har tillgång till bredband ställs utanför en viktig del av samhällsutvecklingen. Därför är det oerhört olyckligt att utbyggnaden stannar upp nu. Tycker verkligen infrastrukturminister Åsa Torstensson att det är rimligt att låta utbyggnaden stanna upp i väntan på en utredning, som i bästa fall kan resultera i ett beslut om något år? Det innebär att vi får en period av totalt dödläge på området.

Anf. 53 ERIK A ERIKSSON (c):

Herr talman, ledamöter, övriga åhörare i detta gamla land och statsrådet! Jag tycker att svaret är bra. Det tycker jag utifrån det fullödiga svar som statsrådet gav. Men icke desto mindre behöver vi i riksdagen fundera över hur det egentligen ser ut utifrån den satsning den förra socialdemokratiska regeringen gjorde tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Den gav vid handen att där det var enklast att etablera bredband och snabb uppkoppling för våra medborgare där finns i dag snabb uppkoppling. Där det är allra svårast att få till är det i dag svårt att se att det finns någon uppkoppling.

Varför började man inte där det kanske är oländig terräng och där dessa möjligheter inte finns? Det är en fråga vi kan ställa oss. Men jag tror inte att vi vinner på att gnabbas om vem som gjorde rätt eller fel för några år sedan. Vi ska hellre gå framåt. Det är därför utredningen är ett utomordentligt bra initiativ, herr talman. Det ger oss i riksdagen en möjlighet att hålla koll på att regeringen inte glömmer bort de landsändar som inte har snabb uppkoppling. Det är ett gytter i dag. ISDN är ett begrepp, och sedan finns det många andra därtill, kanske ett hundratal, i detta som vi lite klumpigt och snabbt kallar bredband.

När jag kliver av tåget i Arvika möts jag – av olika skäl naturligtvis – inte av samma löpsedel som här i Stockholm. Här kan man ibland mötas av en löpsedel där det står Priskrig på bredband. Lika frågande är man varje gång. När man kliver av i Arvika kan man möjligen läsa Storband till Jössejazzen, den årliga jazzfestivalen. Den hålls en gång per år. De som är jazzintresserade vill ladda ned musik – lagligt naturligtvis. De har inte den möjligheten i norra Arvika kommun. Det är naturligtvis en orättvisa.

Det finns andra aspekter än jazz. Vi medborgare har olika förpliktelser att fullfölja. Bland annat ska vi deklarerera. Om vi äger husdjur – några gör det – måste vi snabbt koppla upp oss mot den centrala djurdatabasen för att klara våra åtaganden. Det finns en uppsjö av användningsområden för snabb uppkoppling. Läkar- och sjukvården är också en viktig del.

Så här ser Sverige ut i dag. Statsrådet visar för oss i riksdagen att man har förstått problemet och att man är beredd att ta tag i det. Jag är övertygad om att flertalet ledamöter kommer att hålla koll på statsrådet och hennes kolleger i frågan.

Centerpartiet oroas över alla de hinder som finns och har funnits, framför allt när det gäller att starta och etablera nya företag i hela landet. Det är ingen självklarhet. Vi kanske inom kort kommer att se satsningar på gruvnäringen i områden där det absolut inte finns vare sig bredband, telefon eller elektricitet framdraget. Men de kommer snabbt som ögat att etableras om en verksamhet finns där. Vi önskar att verksamheter ska kunna etableras även i områden där det i dag finns möjligheter, där det bor människor, där det står tomma hus. Där finns resurser. Vi vet att många människor tycker om att bosätta sig på landsbygden för att skriva. Vi vet att för företagandet i framtiden, för de nya jobben i Sverige, är det viktigt att satsa på hela landet. Vi ser med tillförsikt fram emot detta.

Centerpartiet är ett varmt parti. Vi tycker om att träffas, och vi tycker om när människor träffas – gärna i bygdegårdar och hemma vid köksborden. Det är jätte viktigt. Men ibland kan vi inte träffas, och då behöver vi snabb uppkoppling för att kunna utbyta erfarenheter och dokument mellan varandra virtuellt och med hjälp av ettor och nollor.

Anf. 54 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! En sak kan Hans Stenberg och jag vara överens om, nämligen att teknikutvecklingen går snabbt. Det är avgörande att en utredare, Åke Hedén, får i uppgift att se över hur situationen i Sverige ser ut i dag, 2007. Under de senaste sex sju åren har det inträffat stora förändringar inom teknikutvecklingen.

Politiken ska inte fastna i tekniken. Däremot har den här regeringen bestämt sig för att sätta upp ett politiskt mål, nämligen att alla orter, den största delen av hela detta stora avlånga land, ska ha hög kapacitet senast 2013. Det är ett mål som den tidigare socialdemokratiska regeringen inte orkade eller hade mod att utmana.

I det sammanhanget är det viktigt att avgöra vad det är för kapacitet vi pratar om. Vad krävs för de nya turistföretagarna i Norrlands inland? Vad är det för kapacitet vi pratar om? Vilken teknik ska vi använda för att tillgodose deras behov att nå kunder på andra sidan jordklotet? Sådant är viktigt att ha med oss när vi så tydligt ska sätta ett kapacitets- och tillgänglighetsmål för alla delar av landet. Det är det svaret jag vill ha. Det är precis i enlighet med vad Post- och telestyrelsen angav i sin rapport.

Det är också viktigt att blicka tillbaka och våga erkänna att när offentliga medel träder in på marknaden påverkar det marknaden. Det är viktigt att veta vad marknadens roll är nu. Den här regeringen har de facto vidtagit ett antal regelförändringar, och ett antal andra efterfrågade regelförändringar är på gång. Då ställer jag krav på att marknaden också faktiskt reagerar marknadsmässigt, det vill säga tar större ansvar för en större grupp av presumtiva kunder.

Jag är, precis som Hans Stenberg, mycket medveten om att det finns delar av detta land där det inte finns någon marknad eller ett intresse. Målet är att nå dessa områden. Vår utredare ska svara på hur vi ska nå runt till alla delar av landet. Vilken kapacitet pratar vi om? Krävs det offentlig finansiering? Hur ska den finansieringen se ut? Staten är en del av en finansiering i dag. Det finns andra delar, precis som Monica Green frågade om och jag redogjorde för. De strukturfonder som Monica Green hänvisar till är en del av vad de programmen innehåller – i princip alla utom ett par. Det här visar att man runt om i landet har prioriterat att hitta möjliga medfinansieringar för att ständigt skapa bättre förutsättningar för livskraftiga miljöer och bra teknik.

Anf. 55 HANS STENBERG (s):

Herr talman! I motsats till vad Erik Eriksson sade tycker jag inte att svaret är bra på alla punkter.

Erik Eriksson undrar varför man inte började utbyggnaden i glesbygden, där det var svårast. Svaret är väldigt enkelt: Vi har varit överens över alla partigränser om att det inte finns någon anledning för staten att gå in och lägga sig i utbyggnaden i de områden där det kan ske på kommersiella grunder. Vi har inte varit riktigt överens, för Centerpartiet har i oppositionsställning drivit på och velat att vi skulle satsa mer pengar på att bidra till bredbandsutbyggnaden där det inte går att göra kommersiellt.

Det är därför jag blir så förvånad. När man kommer i regeringsställning och dessutom får den ansvariga ministerposten säger man: Stopp och belägg! Nu ska vi fundera hur vi ska göra framöver.

Jag har full respekt för att man vill utreda och fundera över hur stödet ska se ut i framtiden. Men jag kan inte begripa varför man säger som man nu gör: Vi lägger en död hand över det här ett år eller två – vi ska utreda och fundera, och sedan kommer vi tillbaka. Varför inte låta det här

rulla på under tiden medan man utreder? Jag tycker att det är mycket märkligt.

I interpellationssvaret uppehåller sig ministern väldigt mycket vid vikten av att ha en ändamålsenlig reglering på det här området och att ge olika aktörer tillgång till det fasta accessnätet. Jag håller med om att det är en viktig fråga. Men grundproblemet som jag vill diskutera är att vi i stora delar av landet har ett accessnät som inte har tillräcklig kapacitet för att bredband ska kunna fungera. Det krävs helt enkelt nya ledningar. För att åstadkomma en utbyggnad av nya ledningar på många områden krävs det ett statligt stöd. Jag tror inte att man kan komma ifrån det.

Därför känns det så olyckligt att det blir på det här viset, att det nu stannar upp. Menar vi allvar med det vackra talet om en levande landsbygd och att hela landet ska leva måste vi se till att utbyggnaden fullföljs. Det är viktigt både för privatpersoner och för framför allt företag i glesbygden.

Jag hade inte förväntat mig att en minister från ett parti som i alla möjliga sammanhang försöker framställa sig som det parti som värnar glesbygden skulle vara den som tog beslutet att inte ta något beslut utan låta satsningen dö ut i och med regeringsskiftet. Jag tycker att det är ytterst tråkigt.

Anf. 56 ERIK A ERIKSSON (c):

Herr talman! Om det hade varit så enkelt att det handlat om hastigheter skulle vi säga icke godkänt om den satsning som den förra regeringen initierade. De planer som många län satsade på och redovisade för PTS är icke acceptabla om det ska vara lika villkor över hela landet.

Det är en sak att jag kan ringa från en ort i norra Värmland till Stockholm men en helt annan sak att kunna ladda ned tunga filer eller skicka tungt material med hjälp av uppkoppling. Så är icke fallet i dag. Och så är icke fallet med en enda av de planer som skickades in från länen. Det är alltså icke godkänt för den förra regeringen.

Jag vill nämna det, eftersom jag menar att det inte är så enkelt med den höga hastigheten. Fiberkabel är egentligen det som krävs. Så långt vi kan se i vår livstid räcker det, men det skulle kosta avsevärt mycket mer pengar än vad den socialdemokratiska regeringen hade tillfört till sin satsning. Jag har inte sett hur man har följt upp det och att man skulle haft pengar till fiberoptik i fortsättningen. Det är det enda som är acceptabelt om vi ska kunna ha en snabb uppkoppling över hela landet med lika villkor. Det var inte anledningen tidigare heller. Jag tycker att man gör det lite för lätt för sig från s-hållet.

Om jag ser framåt finns det däremot möjligheter med hjälp av marknaden, men inte bara med hjälp av marknaden. Det finns även människor som inte vill ha snabb uppkoppling och som inte ens vill ha elektricitet, beroende på elöverkänslighet eller andra utgångspunkter. Det kommer sannolikt aldrig att ske att vi uppnår exakt 100 procent, och det beror kanske ytterst på att vi medborgare är olika och har olika krav.

Vi ser med tillförsikt fram emot utredningen, för vi behöver den.

Anf. 57 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Alliansregeringen har lagt ett mycket tydligt politiskt mål, att senast 2013 ska större delen av landet ha en hög kapacitet. Det är

ett politiskt mål som socialdemokratiska regeringar inte har orkat eller vågat ta sig an.

Det innebär att den tidigare socialdemokratiska regeringen inte har haft en strategi för att människor ska få bredband i alla delar av landet och inte heller en strategi för att kunna nyttja marknaden eller se när staten ska träda in med finansiering. Det är inte ansvarsfullt att hantera skattepengar på det sättet.

Det är innevarande års budget och stöd till bredbandsutbyggnad i det här landet som jag själv och alliansregeringen ansvarar för. Det är 2007 års utbyggnad och det som vi gav Post- och telestyrelsen i uppdrag att följa upp som vi nu fortsätter med. Det är vikten av att kunna identifiera: Vad behövs det för offentliga åtaganden för att vi ska kunna skapa en hög kapacitet, och för att identifiera vilken kapacitet som krävs, för att kunna skapa en bra företagsituation och möjligheter i alla delar av landet, möjligheter för alla hushåll i landet att ha bra kapacitet? Det måste vi också identifiera: Vad är det?

Det innebär att det arbete som utredaren har att göra ska göras på kort tid, så att vi under våren har svar på frågorna: Hur ska vi kunna gå vidare? Vilka åtgärder krävs det från den offentliga sidan? Vilka skattepengar behövs det för att vi ska kunna skapa bra tillgång till bredbandskapacitet i alla delar av landet? Det är ett politiskt mål. Det är ett mål som den socialdemokratiska regeringen inte har orkat eller velat ta sig an.

Förutom det har vi sett till att länsstyrelser eller självstyrelseorgan verkar för att sköta samförläggningen, det vill säga att bredband om möjligt läggs ned tillsammans med elnät när sådana grävs ned. Det är en effektivitet och ett resursutnyttjande.

Vi har sett till att Banverket och Vägverket ska redovisa till regeringen vad verken gjort för att bidra just till att uppfylla målet om en effektiv och säker IT.

Det är åtgärder, parallellt med att förändra lagstiftning som berör marknaden, just i syfte att skapa ytterligare möjligheter att förbättra bredbandsutbyggnaden i det här landet, att förbättra möjligheterna för människor att bo och verka varhelst man finns, med ett tydligt mål att 2013 ska alla delar av landet ha en hög kapacitet.

Anf. 58 HANS STENBERG (s):

Herr talman! Jag har lite svårt att förstå centerpartisternas argumentation i den här frågan. Det är mycket vackra ord om framtiden, målsättningar för 2013 och så vidare. Man rabblar upp åtgärder som länsstyrelser och statliga verk ska redovisa, som att se till att lägga ned bredbandskabel i samband med att man gräver för andra åtgärder.

Det är sådant som man har gjort i många år redan. Det är inget nytt. Den enda konkreta åtgärden från regeringens sida är att man slutar ge bidrag till bredbandsutbyggnaden. Det är den konkreta faktiska åtgärden.

Jag kan hålla med Åsa Torstensson om att den tekniska utvecklingen naturligtvis har gått framåt sedan 2000 när bidraget inrättades. Det finns all anledning att utreda hur det framtida stödet bör utformas. Jag har full respekt för den inställningen. Men det kan väl inte vara så, Åsa Torstensson, att du i ärlighetens namn tror att det inte kommer att behövas några

statliga pengar till det. Så kan det väl inte vara. I så fall tror jag att det är en katastrofal felbedömning när det gäller folket på landsbygden.

Det enda rimliga handlingssättet hade varit att förlänga giltighetstiden för det bidragssystem som vi hade under tiden man utreder. Då hade vi sluppit att få ett stopp i utbyggnaden under minst ett år, som blir det faktiska praktiska resultatet av regeringens politik trots alla vackra ord, trots målsättningar för många år framåt för hur det ska vara då ni förhoppningsvis inte längre sitter vid regeringsmakten.

Anf. 59 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Det är intressant att höra på Hans Stenberg som representerar ett parti som inte någonsin under alla dessa år som vi har diskuterat bredbandsutbyggnad har orkat sätta upp ett politiskt mål, inte orkat ge besked om när hela Sverige ska kunna ha tillgång till bredband. Det är ganska intressant att han fastnar i en diskussion om hur stor eller i vilken form som statens delaktighet i utbyggnaden ska vara när det gäller ekonomisk delaktighet. Det är något som Hans Stenberg i dag inte har någon som helst kunskap om. Om Hans Stenberg vill lyssna är uppdraget för en utredare att finna hur vi kan se till att vi har en hög kapacitet i alla delar av landet senast 2013. Hur når vi det?

Det är naturligtvis så som jag sade tidigare, att i alla delar av det här landet kommer det inte att finnas en marknad som är intresserad. Men det är ganska intressant för den som är ansvarig för ekonomin att veta hur mycket och i vilken form staten ska vara medfinansierad i de yttersta leden där marknaden inte är intresserad. Det är ganska intressant för den som är ansvarig för ekonomin att också sätta upp ett politiskt mål, för då har vi en strategi och ett mycket tydligt arbete att processa fram så att vi når det, med bra kapacitet för alla företagare och människor i alla delar av landet. Det är så politiken förändrar samhället.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2006/07:668 om vägval i luften

Anf. 60 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Gunnar Andrén har frågat miljöministern vilka åtgärder han avser att vidta för att påskynda Single European Sky-projektet till gagn för miljön, trafiksäkerheten i luften och för att minska kostnaderna för flygpassagerare.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Projektet om det gemensamma luftrummet har Sveriges fulla stöd, och jag delar Gunnar Andréns bedömning att projektet, väl genomfört, kommer att innebära miljöfördelar, liksom fördelar för flygsäkerheten och förhoppningsvis också minskade kostnader för passagerarna.

Det stämmer att EU-kommissionen anser att arbetet med inrättandet av så kallade *functional airspace blocks*, där man vill slå samman flertalet kontrollcentraler över nationsgränserna, går sakta. Sverige är en av få

stater som, tillsammans med Danmark, har tagit initiativ till att påbörja detta arbete.

En särskild kommitté, Single Sky Committee, har mandat att besluta om införanderegler för de olika ramförordningarna för Single Sky-projektet. Jag vill betona att Sverige är mycket aktivt i detta arbete, och ett flertal svenska ståndpunkter har fått gehör i kommittén. Arbetet i kommittén fortgår i stort sett enligt tidplanen, men några förordningar har tagit lite längre tid än planerat att anta. Det pågår också ett nationellt arbete i Sverige för att hålla tidplanen för bland annat justering av vårt eget regelverk, anpassning av interna rutiner och information till berörda intressenter.

Som Gunnar Andrén påpekar finns det miljöfördelar med projektet – ett mer flexibelt luftrum kan nyttja rakare luftvägar, och med en bättre kapacitet kan man undvika att behöva runda ett område med tät trafik eller cirkla inför en landning.

Min uppfattning är att det görs mycket inom EU för att få fart på arbetet med att förbättra flygsäkerheten, minska kostnaderna och minska miljöpåverkan från flyget. Och Sverige driver på i de forum där dessa frågor behandlas, inte minst i Single Sky Committee.

Slutligen vill jag peka på den rapport som en särskild högnivågrupp presenterade nu i somras. Den innehåller tio strategiska rekommendationer för att hantera de utmaningar som bland annat genomförande av projektet om det gemensamma luftrummet innebär. En av rekommendationerna är att påskynda hela projektet, och en annan är att kommissionen utvecklar en fullständig miljöstrategi. Rapporten kommer att behandlas i olika forum nu under hösten.

Anf. 61 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka infrastrukturministern för svaret. Det finns många centerpartistiska statsråd. Den här frågan berör miljön, och den hade jag ställt till Andreas Carlgren av den anledningen. Man kunde ha ställt den med företagsekonomiska utgångspunkter till statsrådet Maud Olofsson, som hanterar sådana frågor, och också till Åsa Torstensson som har hand om transportpolitiken. Det är inte lätt att alltid välja rätt väg i luften.

Jag har gett den här interpellationen rubriken *Vägval i luften*. Tidigare i dag har infrastrukturministern svarat på frågor som har handlat om sjön. Alldeles nyss handlade en fråga om markledning, och nu har vi så att säga kommit upp i luften.

Single European Sky-projektet är nog inte så känt runt om i Sverige, tror jag. Men när man ser till vilka förväntade besparingar som skulle kunna göras inte minst ur miljösynpunkt som har att göra med vägvalet i luften för flygplanen, att det skulle kunna sparas upp till 12 procent av förbrukningen av flygbränslet, måste man säga att det är extremt angeläget att göra det.

Vi ser fram emot, herr talman, en väldig explosion när det gäller antalet flygningar i Europa. Fram till år 2020 beräknar man att antalet flygrörelser i kilometer kommer att fördubblas. 12 procent på nuvarande är mycket, men 12 procent på det dubbla är just dubbelt så mycket. Jag ser att statsrådet Hägglund är väl förtrogen med matematikens djupa kunskaper, och det är väldigt glädjande. Det är många som tror att det blir 24

procent, men tyvärr blir det inte det. Det var bara i Ruskaby skola som man kunde räkna på det sättet att halva mängden fixade det hela.

Men för att återgå till denna viktiga sakfråga gäller det att se till att det inte bara är Sverige och Danmark, herr talman, som, som statsrådet så klokt påpekar, tar detta på fullaste allvar. Vi har för närvarande i Europa 47 olika luftledningscentraler, medan man i USA har en enda. Detta beror på att vi har nationsgränser och militära gränser och så vidare, och den frågan måste man räta ut på något sätt. Det finns olika överenskommelser som, som statsrådet också påpekar, dessvärre inte har kommit till genomförande på det sätt som man hade kunnat förvänta sig om alla inblandade parter hade tagit sitt ansvar.

För ett land som Kroatien skulle det betyda väldigt mycket. Man skulle få mer flyg över landet, medan andra länder skulle slippa mycket. Jag har räknat fram att det är 37 länder – tio länder fler än EU-länderna, som är 27 länder – som är inblandade. Om det här projektet genomfördes skulle det gynna inte mindre än 19 länder. Bara åtta länder skulle missgynnas av projektet.

Jag tycker att Single European Sky-projektet är det viktigaste Europaprojektet för luftfarten just nu. Det skulle möjliggöra, i motsats till den flygskatt som dessbättre aldrig blev möjlig, att införa ett rationellt system för beskattningen av flygbränsle.

Anf. 62 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag håller fullständigt med Gunnar Andrén om vikten av att lyfta den här typen av interpellationer. Med tanke på den diskussion och det tryck som det är när det gäller ökade krav på flyget avseende deras negativa miljöpåverkan är det viktigt att diskutera de åtgärder som faktiskt vidtas för att minimera och minska flygets miljöpåverkan.

Jag kan naturligtvis hålla med om att det går för sakta. SES, Single European Sky-projektet, och målet att minska stockningar och förseningar i flygtrafiken, få ett smidigare och snabbare nyttjande av lyftrummet och minimera miljöpåverkan går för sakta. Ändock, när Sverige och Danmark går före blir det indirekt ett tryck på den övriga omgivningen att ta sig an detta på ett mer seriöst sätt. Det var därför som högnivågruppens rapport lades fram under juni månad. Där visade man på vikten av att mer allvarsamt ta sig an uppdraget inom Single European Sky. Där finns ett antal rekommendationer som handlar om att hasta på utvecklingen inom detta gemensamma projekt, framför allt i syfte att förbättra miljön och ställa ytterligare krav på att flyget ska ta sitt miljöansvar på ett tydligare sätt.

Som sagt var: Sverige är mycket aktivt i att stödja Single European Sky-projektet och är pådrivande i de arbetsgrupper och kommittéer som behandlar de här frågorna. I det sammanhanget vill jag säga att arbetet tillsammans med Danmark är ett tydligt sätt att trycka på andra stater att göra detsamma.

Anf. 63 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! När det gäller miljöarbetet finns det ingen enstaka lösning på alla problem, utan man måste se på många olika företeelser och situationer.

Det som regeringen i Sverige har gjort tillsammans med Danmark och de svenska flygbolagen är bra. Jag vill gärna säga att jag tycker att regeringen har skött den här saken väldigt bra. Jag förmodar att också den tidigare regeringen har gjort på samma sätt och att det ligger i vårt gemensamma intresse att få ut största möjliga effekt av detta.

Herr talman! Det finns naturligtvis andra saker att göra för att minska utsläppen från flyget, för de kommer att tillta mycket under de kommande åren. En sådan sak som effektivare motorer och inte minst utrangeringen av äldre modeller är viktig. Det gäller att se till att ha en flygplansflotta som miljömässigt är bra. Dessvärre är det på det sättet – det talas ganska lite om det i vårt land – att SAS, som är det stora flygbolaget här, har en flygplansflotta som inte är så modern som till exempel Finn Airs i detta avseende.

Om man skulle få fram effektivare flygvägar, skulle det också bana väg för initiativ till det som alla ser fram emot, nämligen att flyget, som andra trafikslag, ska betala sina kostnader. Så länge man har ett ruttsystem där vissa länder förbehåller sig rätten att inte släppa igenom andra länders trafik, är det väldigt svårt att få andra länders medborgare att betala extra för detta. Det finns alltså ett samband mellan hur snabbt man lyckas etablera detta och hur effektivt ett utsläppshandelssystem kan bli.

Jag har också noterat, ska jag säga till statsrådet, att Skandinavien har varit ganska framgångsrikt. De fem nordiska länderna samt Estland har slutit ett avtal om att etablera ett gemensamt servicekoncept. Det heter något så fint som Nordic Air Traffic Management Service Concept. Det är svårt att förstå vad detta betyder. Men det är viktigt att detta kan utvecklas och att andra länder kan se det som en möjlighet att komma in i detta system. Det är grunden för att minska flygvägarna åtminstone över våra länder i Skandinavien och Estland och därmed minska bränsleförbrukningen. En effektiv övervakning är viktig av säkerhetsskäl, för säkerheten i luften är väldigt viktig. Dessutom kommer det att gynna alla passagerares plånböcker. Det finns alltså flera olika vinster med att utveckla detta projekt.

Anf. 64 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Det är alltid tråkigt att hänvisa till ett arbete som pågår samtidigt som man måste bekräfta att det är ett arbete som går trögt.

Jag vill återkomma till Single European Sky-arbetet som pågår och utvecklas genom att man har övergått till ett operativt ansvar för Sesar att ta sig an de tekniska aspekterna för att finna en generalplan för flygledningstjänsten till exempel. För Sesar del handlar det om att bygga upp en ny flygledningsstruktur inom gemenskapen som främjar det som Gunnar Andrén kom in på, säkerheten, men som också skapar en tydligare utveckling mot ett mer miljövänligt flyg. Arbetet inom Sesar, som också Sverige stöder, pågår nu. Det viktigaste med Sesar är att där finns ansvaret för en genomförandeprocess.

Gunnar Andrén kom in på vikten av att flyget tar sitt miljöansvar. Han kom också in på SAS lite grann. Låt mig då lyfta fram det som SAS gör tillsammans med Luftfartsverket på Arlanda. Det handlar om de gröna flygningarna, att glidflyga in den sista biten till flygplatsen. Ett sätt att nyttja luftrummet på ett effektivt sätt är också att förhindra att planen cirkulerar och prioritera de som kommer i tid. Det är miljömässigt riktigt

och minskar koldioxidutsläppen mycket mer än man tidigare trodde. Det har inte gjorts någon total utvärdering, men redan nu kan man konstatera att det har fått en mycket mer positiv effekt än vad man trodde när man började med de här provflygningarna.

Det visar lite grann att det pågår ett antal positiva åtgärder kring flygningarna i syfte att minska utsläppen från flygtrafiken i linje med Single European Sky och det som interpellanten har lyft fram här i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2006/07:133
23 augusti

Svar på
interpellationer

15 § Svar på interpellation 2006/07:664 om stödet till ensamstående med barn

Anf. 65 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Helena Frisk har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att underlätta vardagen och den ekonomiska situationen för ensamstående föräldrar och deras barn.

Det finns många faktorer som påverkar barnfamiljernas ekonomiska välfärd. Deras inkomster kommer i huvudsak från förvärvsarbete och därför har konjunkturläget stor betydelse för hushållens försörjningsmöjligheter. Arbetslöshet, låg utbildning eller brist på arbete kan vara orsak till bristande ekonomi. Konsekvenserna av låga inkomster blir självfallet mer kännbara ju större försörjningsbördan är.

Lösningen på arbetsmarknadsproblemen återfinns inte inom den ekonomiska familjepolitiken utan främst inom andra områden såsom arbetsmarknads- och utbildningspolitik samt samhällsekonomin i stort. Den ekonomiska familjepolitiken bör därför ses i ett större sammanhang i vilket olika politikområden tillsammans ger möjligheter att förbättra barnfamiljernas ekonomiska välfärd.

I ensamståendehushåll finns bara en löneinkomst i hushållet. De är därför mer känsliga för förändringar eftersom försörjningsbördan inte delas med någon annan, som vid sammanboende. Samtliga hushållstyper uppvisar dock en kraftig real ökning av den ekonomiska standarden under de senaste fyra åren. Ensamstående med barn har ökat sin ekonomiska standard med ca 10 procent medan sammanboende med barn ökat med 14 procent. Konjunkturuppgången med ökad tillgång på arbete och växande löner är förklaringar till denna ökning. En hög sysselsättning är grunden för barnfamiljernas ekonomi. Det bästa sättet för ensamstående att inte släpa efter i utvecklingen av ekonomisk standard är genom eget arbete.

Under alla perioder i livet är det dock inte alltid möjligt att försörja sig genom att arbeta. Samhället har därför byggt upp stödsystem som syftar till att ge en ekonomisk trygghet under perioder med stor försörjningsbörd. Genom de familjepolitiska stöden inriktas samhällets insatser på att skapa jämlika uppväxtvillkor för barn, både genom att stödja föräldrarna ekonomiskt och genom att skapa möjligheter att kombinera föräldraskap med förvärvsarbete eller studier. Det är viktigt att stöden fungerar väl och uppfyller dessa syften.

Att vara ensamstående förälder uppfattas ofta som ett permanent tillstånd och inte som en övergångsperiod eller fas i livet vilket det för de

allra flesta är. Det finns studier som visar att tiden som ensam förälder är en relativt kort tid av barnens uppväxt. Det visar på att gruppen ensamstående förändras och tiden med stor försörjningsbörda på grund av att det endast finns en löneinkomst i hushållet ofta är en övergående fas.

Allt fler föräldrar som separerar har i dag gemensam vårdnad om sina barn och efter en separation har barn i en allt större utsträckning en omfattande kontakt med båda sina föräldrar. Andelen barn som bor växelvis ungefär lika lång tid hos sina föräldrar ökar. Utvecklingen innebär att de strikta ensamstående hushållen blir mer och mer ovanliga. Det innebär också att det blir vanligare att båda föräldrarna bidrar till barnets försörjning genom att ha barnet hos sig. Den faktiska ekonomiska situationen för barn med särlevande föräldrar är därför svår att uttala sig om eftersom det i dag inte finns tillräcklig kunskap om i vilken utsträckning den frånlevande föräldern bidrar till barnets försörjning. Min ambition är att förbättra kunskapsläget kring denna fråga.

Oavsett hur många ekonomiskt utsatta barn det finns är situationen lika allvarlig för det enskilda barnet. Vi får inte bortse från dessa förhållanden.

Regeringen bereder för närvarande en familjepolitisk reform som syftar till att ge alla barn en trygg uppväxt och goda förutsättningar att utvecklas. Regeringen bedömer att förslagen kommer att ge föräldrar ökade förutsättningar att tillbringa mer tid med barnen samt att de kan välja den typ av barnomsorg som är lämplig för just deras barn. Det kommer att öka valfriheten också för de ensamstående föräldrarna. Möjligheterna till jämställdhet och delat ansvar för barnen förbättras och mångfalden i förskoleverksamhet och skolbarnomsorg ökar. På så sätt skapar vi förutsättningar för såväl trygghet som valfrihet.

Anf. 66 HELENA FRISK (s):

Herr talman! Som brukligt är vill jag börja med att tacka socialministern för svaret på vad som faktiskt är min allra sista interpellation i riksdagen. Jag är därför särskilt tacksam för att socialministern kunde svara på den just i dag. Annars hade jag fått lämna över den till någon annan, och det ville jag förstås inte göra.

Men det var inte det vi skulle tala om i dag utan om den ekonomiska situationen för ensamstående föräldrar och deras barn.

I sitt välformulerade svar målar socialministern i många vackra färger. Men tittar man lite noggrannare på vad ministern faktiskt säger finns det ett och annat att anmärka på och som behöver förtydligas.

Socialministern säger att ensamstående med barn har ökat sin ekonomiska standard med 10 procent medan sammanboende med barn har ökat sin ekonomiska standard med 14 procent. De ensamstående har med andra ord halkat efter ännu mer. De som redan har det relativt svårt har fått det ännu svårare trots konjunkturläget.

Det är riktigt som socialministern säger att den ekonomiska familjepolitiken bör ses i ett större sammanhang. Men mot bakgrund av vad socialministern just påpekade i sitt anförande finner jag det synnerligen angeläget att upprepa min fråga.

Vilka åtgärder avser socialministern att vidta för att underlätta vardagen och den ekonomiska situationen för ensamstående och deras barn? Det är den gruppen jag frågar om.

Det är snudd på cyniskt av socialministern när han säger att det bästa sättet för ensamstående att inte släpa efter i utvecklingen av ekonomisk standard är genom eget arbete. Men uppenbarligen räcker inte det eftersom de trots allt, enligt socialministerns svar, har tappat fyra procentenheter jämfört med sammanboende med barn.

Tiden som ensamförälder är relativt kort, säger socialministern. Och det säger han i den stad som härbärgerar Sveriges riksdag och där minst 35 procent av alla hushåll är singelhushåll. Siffrorna är högst i världen, och även om inte alla singlar har barn är jag skeptisk till påståendet att tiden som ensamstående är så kort som socialministern antyder.

Själv var jag ensamförsörjare till min dotter när hon föddes och under hela hennes uppväxt. Det var många gånger oerhört tufft. Jag hade ändå turen att ha ett heltidsjobb, vilket är långt ifrån alla förunnat.

Om det inte finns tillräcklig kunskap om i vilken utsträckning den frånlevande föräldern bidrar till barnets försörjning kan man lika gärna anta att det inte sker som att det sker eller att det sker mycket måttligt.

Och än en gång: Köpkraften för den målgrupp som jag avser i interpellationen är fyra procentenheter mindre än för sammanboende föräldrar.

Socialministerns avslutning kan tyckas låta bra, men om det är vårdnadsbidraget som ligger och lurar under ytan krävs en helt annan debatt. Vårdnadsbidraget är helt klart inget alternativ för ensamstående föräldrar – inte om den ekonomiska situationen ska förbättras. Det vet jag alltför väl av egen erfarenhet.

Anf. 67 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Tack för interpellationen! Den ger anledning till några reflexioner utöver dem som jag har lämnat i mitt svar.

Helena Frisk säger att de som har det svårt har fått det ännu svårare när jag påtalar att den ekonomiska utvecklingen för just ensamstående har varit en förbättrad ekonomisk standard med 10 procent. Det innebär att den gruppen, som grupp betraktat, har fått det bättre. De har inte fått det lika bra som gruppen sammanlevande, men de har fått det bättre, och det är viktigt att stryka under.

Helena Frisk tycker att jag nästan är cynisk när jag påtalar att eget arbete är det bästa sättet att klara en rimlig ekonomisk standard, men tyvärr behöver det nog påtalas då och då i vårt Sverige att vi behöver arbeta mer, vi behöver arbeta smartare och fler människor som i dag står långt från arbetsmarknaden behöver komma in på den. Det innebär inte att varje person eller varje grupp behöver arbeta mer, men sammantaget arbetar vi för lite.

Vi har ju haft problem – och vi har det fortfarande – när det gäller att många människor står vid sidan om arbetsmarknaden. Att få ett arbete är naturligtvis den allra viktigaste saken som påverkar den ekonomiska standarden som ett hushåll lever under, vare sig man är sammanboende eller ensamstående.

I sin interpellation skriver Helena Frisk: ”Hittills har inte den borgerliga regeringen visat några prov på att vilja förbättra för ensamstående föräldrar och deras barn.” Det vore fel, även om man skulle skriva om det så som jag tror att Helena Frisk egentligen skulle vilja fråga: Vilka nya bidrag avser man att införa för att kunna förbättra ytterligare för

människor? Som jag sade tidigare är det viktigaste att människor kommer i arbete. Vi har en fenomenal sysselsättningsutveckling just nu. Härmed kan vi konstatera att det är all-time-high – aldrig tidigare har så många människor varit sysselsatta – och vi ser att bland kvinnor stiger sysselsättningen snabbare än bland män. Det är ju oerhört glädjande och naturligtvis någonting som spelar en väldigt stor roll i detta sammanhang.

När det gäller de åtgärder som vi planerar för småbarnsföräldrarna finns till exempel en jämställdhetsbonus. Den är någonting som kommer att innebära en förbättring av de ekonomiska villkoren för dem som väljer att ta ut föräldraförsäkringen på ett mer jämställt sätt. Det gäller vare sig man är sammanlevande eller särboende, och på det viset kommer det att innebära en klockrent riktad åtgärd mot barnfamiljer som också når dem som är ensamstående, och det är naturligtvis en väldigt viktig sak. Men än en gång: Det allra viktigaste är att människor som saknar ett arbete och som inte har haft en möjlighet att komma in på arbetsmarknaden får en möjlighet att försörja sig själva.

Anf. 68 HELENA FRISK (s):

Herr talman! Vi vet att ekonomisk utsatthet i familjer i hög grad också drabbar barnen. Trots att löneskillnaderna har minskat de senaste åren kvarstår en hel del att göra. Trots att kvinnor har ökat sitt betalda arbete genom minskat heltidsarbete och minskat obetalt hemarbete återstår hur mycket som helst att göra innan vi kan tala om ekonomisk jämställdhet mellan könen.

När jag ser denna utmaning framför mig tänker jag på åtgärder som kan stärka kvinnors möjligheter och deras förankring i arbetslivet, exempelvis ökad rätt till heltid. Ställer ni upp på det?

Jag tänker på satsningar som kan underlätta för familjer att få ihop sin vardag. Jag tänker på möjligheten att ordna barnomsorg på obekväma arbetstider som kvällar, nätter och helger. Ställer ni upp på det?

Jag tänker definitivt *inte* på åtgärder som innebär en återgång till ökat obetalt hemarbete för kvinnor, på tal om arbetslinje och bidrag. Jag tänker definitivt *inte* på ett återupplivande av forna hemmafruideal genom att införa ett vårdnadsbidrag på 3 000 kronor. Jag tycker *inte* att det går ihop när vi resonerar kring arbetslinjen och minskade bidrag. Detta är väl i allra högsta grad ett bidrag för att just *inte* arbeta. Det blir dessutom omöjligt för en ensamstående att kunna leva på. Jag vet, eftersom jag som sagt var ensamstående sist det begav sig med vårdnadsbidrag.

Ett vårdnadsbidrag riskerar dessutom att ta resurser från förskolan som är en verksamhet som ensamstående så väl behöver. Ett vårdnadsbidrag vänder sig till sammanboende, men frågan är vad ni gör för de ensamstående med barn.

Anf. 69 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag tror att vi behöver friska upp minnet lite grann när det gäller tider som har varit och konstatera att Socialdemokraternas politik ledde till ett ökat utanförskap för många ensamstående. Under er tid vid regeringsmakten hamnade de ensamstående föräldrarna, i synnerhet mammorna, i utanförskap. Andelen förtidspensionerade bland de ensamstående föräldrarna mer än fördubblades – från 3,2 procent till 8,3

procent under perioden 1994–2005 som är den sista tillgängliga statistiken.

Mer än var tionde ensamstående mamma var antingen långtidsarbetslös eller förtidspensionerad. Det var betydligt fler än 1994 trots att konjunkturen 2005 förstås var betydligt bättre. Till det ska man lägga de långtidssjukskrivna och de som stod helt utanför arbetskraften. Åtgärder som medfinansieringen i sjukförsäkringen – den som ni införde och som vi har avskaffat – gjorde att de som tillhörde så kallade riskgrupper inte fick jobb. Till dem räknas tyvärr många gånger ensamstående föräldrar. Det var tryggare för arbetsgivaren att välja någon annan. Ni byggde ett system som systematiskt tryckte ut människor som hade svårt att ta sig in på arbetsmarknaden.

En av de frågor som Helena Frisk ställde handlade till exempel om barnomsorg på obekväma tider. Det tycker jag är en fråga för kommunpolitiker att hantera. Det är de som har ansvaret för att utforma barnomsorgen. När det gäller resonemang om hemmafruideal tror inte jag att vårdnadsbidraget kommer att bli – det ska inte bli – någonting annat än en möjlighet för människor som efter det att föräldraförsäkringen har gått ut vill stanna hemma ytterligare några månader eller för den som vill gå ned lite grann i arbetstid för att kunna tillbringa mer tid tillsammans med sina barn. Jag tror inte att det ska sammanblandas med tider som har flytt.

Vårdnadsbidraget ska inte ta resurser från förskolan. Är det så att fler väljer vårdnadsbidrag och att trycket på förskolan minskar är det klart att resurser frigörs, men det är föräldrarna som avgör vad som är bäst för deras barn. Vi ska naturligtvis inte fördela mer resurser till förskolan än de som behövs för att upprätthålla en hög kvalitet.

Regeringen planerar att tillföra resurser för att kunna förstärka kvaliteten i förskolan där vi under en lång följd av år har haft en utveckling som har lett till allt större barngrupper. Detta har gjort det allt svårare för de barn som är mycket infektiöskänsliga eller mer känsliga för en lite stökigare miljö. De har haft det tuffare än vad de skulle behöva ha.

Vi behöver förstärka och förbättra förskolan, men det hindrar självfallet inte den viktiga valfrihetsreform som vi planerar att genomföra. Den kommer att vara frivillig för kommunerna att genomföra. Den kommer att vara frivillig för de enskilda att använda. Vill man inte eller kan man inte så behöver man inte, men för många är det efterlängtat att kunna gå ned lite grann i arbetstid. Det kan också den som är ensamstående vilja göra. Att kunna vara hemma på heltid kan säkert vara ett alternativ för en del, även om jag utan vidare medger att detta inte kommer att vara en reform som kommer att kunna utnyttjas av alla ensamstående. Jag tror dock heller inte att den kommer att önskas för utnyttjande av alla sammanboende, men valfrihet är någonting som är viktigt för oss. Vi tror att det blir bättre för det enskilda barnet på det viset.

Anf. 70 HELENA FRISK (s):

Herr talman! Barnomsorg på obekväm arbetstid är en fråga som jag har brottats med i många år, även gentemot den socialdemokratiska regeringen. Jag har märkt att det inte räcker att bolla över frågan till kommunerna. Man tar inte riktigt det ansvar som man borde göra när det gäller att se till alla har möjlighet till barnomsorg för att kunna arbeta. Som

Prot. 2006/07:133
23 augusti

Svar på
interpellationer

arbetsmarknaden ser ut i dag ställs helt andra krav på flexibilitet. Man kan kanske inte bestämma sin arbetstid på samma sätt som tidigare. Fortfarande ligger dagstiderna oftast kvar med samma öppettider trots att affärer är öppna till både klockan sju och åtta på kvällarna. Det här är något som den nuvarande regeringen bör fundera över framöver.

Det är bra att Göran Hägglund säger att vårdnadsbidraget inte kommer att utnyttjas av alla. Det är där vi skiljer oss åt. Jag vill gärna ha och genomföra reformer som alla kan få del av så att man använder skattepengarna på ett så effektivt sätt som möjligt.

Vi fick naturligtvis berättat vad den tidigare socialdemokratiska regeringen har försämrat. Jag påstår inte att vi var världsbäst på allting, men visst vidtog vi ett antal förbättringsåtgärder för barnfamiljer. Vi satsade åtminstone 1 miljard under den förra mandatperioden på höjt underhållsstöd, barn tillägg för studerande samt förbättring av den delen av bostadsbidraget som utgör särskilt stöd till barnfamiljer. Barnbidraget höjdes samtidigt som flerbarnstillägget infördes redan från andra barnet. Visst har vi vidtagit åtgärder, i stället för att som den nuvarande regeringen försvåra för föräldrar med sjuka barn genom att sänka taket i den tillfälliga föräldrapenningen.

Anf. 71 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Helena Frisk och jag kan nog vara överens om att Socialdemokraterna inte var världsbäst under sin regeringstid. När vi tittar i backspeglarna ser vi en förbluffande utveckling när det gäller det som träffade barnfamiljerna och ensamstående, förtidspensionerade, långtidsarbetslösa och sådant som hängde samman med effekter av det. Det är ett jättestort bekymmer. Därför tar vi krafttag när det gäller möjligheten för människor att komma i arbete och kunna försörja sig själva i stället för att bli beroende av bidrag av olika slag. Det ska förstås finnas ett bra stöd för dem som riskerar att falla mellan skyddsneten. Det ska finnas ett stöd så att man kan känna trygghet som barn, vare sig man växer upp tillsammans med sammanlevande föräldrar eller tillsammans med en ensamstående förälder. Som politiker har vi ansvar för att efter bästa förmåga rigga de system som vi är ansvariga för på ett sådant sätt att det kan bli verklighet.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2006/07:FPM110 Rådsbeslut om åtaganden i Tjänstehandelsavtalet
GATS KOM(2007)154 till utrikesutskottet

2006/07:FPM111 Meddelande om världsradiokonferensen 2007
KOM(2007)371 till trafikutskottet

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2006/07:129 till socialutskottet

Skrivelse
2006/07:120 till näringsutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående proposition och skrivelse skulle förlängas till *onsdagen den 3 oktober*.

EU-dokument
KOM(2007)279 till socialutskottet
KOM(2007)354 till miljö- och jordbruksutskottet
KOM(2007)399 till försvarsutskottet

18 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Framställning
2006/07:RS3 Obligatorisk registrering av riksdagsledamöternas åtaganden och ekonomiska intressen

19 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 17 augusti

2006/07:678 Åtgärder med anledning av hot, trakasserier och våld mot förtroendevalda

av *Berit Högman* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2006/07:679 Statsministerns ansvar för att försvara de mänskliga rättigheterna även i enskilda fall

av *Mona Sahlin* (s)
till statsminister Fredrik Reinfeldt (m)

den 21 augusti

2006/07:680 Utanförskapet i IT-samhället

av *Monica Green* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2006/07:681 Järnvägs- och tågstandarden
av *Monica Green* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)
2006/07:682 Tveksamma arbetserbjudanden
av *Sylvia Lindgren* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 september.

20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 17 augusti

2006/07:1566 Skydd av kulturinstitutioner
av *Cecilia Wikström* i Uppsala (fp)
till justitieminister Beatrice Ask (m)
2006/07:1567 Remisser och ställningstagande
av *Fredrik Olovsson* (s)
till statsminister Fredrik Reinfeldt (m)
2006/07:1568 Ekonomiskt stöd till yrkesfiskare
av *Peter Jeppsson* (s)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)
2006/07:1569 Internationella insatser som saknar medel
av *Åsa Lindestam* (s)
till försvarsminister Mikael Odenberg (m)

den 21 augusti

2006/07:1570 Ryska marinen i svensk ekonomisk zon
av *Carl B Hamilton* (fp)
till försvarsminister Mikael Odenberg (m)
2006/07:1571 Utredning om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring
av *Josefin Brink* (v)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)
2006/07:1572 Formellt undantag om EMU
av *Pernilla Zethraeus* (v)
till statsrådet Cecilia Malmström (fp)
2006/07:1573 Allmännyttan eller socialt boende
av *Johan Löfstrand* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

den 23 augusti

2006/07:1574 Beslutsnivåer för insatsledning inom Försvarsmaktens högkvarter
av *Allan Widman* (fp)
till försvarsminister Mikael Odenberg (m)

2006/07:1575 Marockanska ockupationsmyndigheters agerande på ockuperat område

av *Kalle Larsson* (v)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:1576 Nedläggning av skattekontor

av *Helene Petersson* i Stockaryd (s)

till finansminister Anders Borg (m)

Prot. 2006/07:133

23 augusti

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 september.

21 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 17 augusti

2006/07:1518 Kampen mot barnpornografi på nätet

av *Fredrik Lundh* (s)

till statsminister Fredrik Reinfeldt (m)

2006/07:1520 Den förstörda skörden i södra Halland

av *Lars Gustafsson* (kd)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2006/07:1521 Regn, klimatförändringar och kompensation för lantbrukare

av *Mikael Oscarsson* (kd)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2006/07:1522 Bristande beredning av lagförslag

av *Birgitta Eriksson* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

den 20 augusti

2006/07:1506 HBT-perspektivet i den svenska biståndspolitiken

av *Birgitta Ohlsson* (fp)

till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2006/07:1508 Stöd till demokrati och mänskliga rättigheter i Vietnam

av *Birgitta Ohlsson* (fp)

till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2006/07:1528 Åtgärder mot spridning av kärnvapen

av *Håkan Juholt* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:1529 Militärregeringens brott mot mänskliga rättigheter i Bangladesh

av *Kalle Larsson* (v)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

den 21 augusti

2006/07:1519 Laboraskolan i Hylte

av *Carina Hägg* (s)
till statsrådet Jan Björklund (fp)

2006/07:1525 Identitetskort för vissa grupper

av *Elisebeht Markström* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2006/07:1526 Kultur och hälsa

av *Anne Marie Brodén* (m)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2006/07:1527 Fontänhusens fortsatta verksamhet

av *Kerstin Engle* (s)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2006/07:1550 FN-representant som arbetar mot våld mot barn

av *Fredrik Lundh* (s)
till statsminister Fredrik Reinfeldt (m)

den 22 augusti

2006/07:1530 Svenskt agerande för Chee Soon Juan

av *Birgitta Ohlsson* (fp)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:1531 Bojkotten av israeliska akademiker

av *Ewa Björling* (m)
till utbildningsminister Lars Leijonborg (fp)

2006/07:1532 Korruption och svenska företag

av *Christer Nylander* (fp)
till statsrådet Sten Tolgfors (m)

2006/07:1533 Samisk vägvisare

av *Hans Wallmark* (m)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2006/07:1534 Anslag till arbetet mot hedersvåld

av *Carina Hägg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2006/07:1536 Ändrade ansökningstider för konverteringsstöd

av *Else-Marie Lindgren* (kd)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2006/07:1540 Försörjningsstöd till den som vägrar att arbeta

av *Andreas Norlén* (m)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2006/07:1541 Svenska Stasikontakter

av *Hans Wallmark* (m)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:1544 Underlag för beslut om bosättning i Sverige

av *Carina Hägg* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:1548 Skärpta straff mot mutor

av *Christer Nylander* (fp)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

**2006/07:1553 Försäkring för personer som skadas av fyrverkeripjä-
ser**

av *Désirée Liljevall* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:1566 Skydd av kulturinstitutioner

av *Cecilia Wikström* i Uppsala (fp)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

den 23 augusti

2006/07:1458 Naturreservat i takt med verkligheten

av *Cecilia Widegren* (m)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2006/07:1467 Snäva tidsramar för etablering av biogasmackar

av *Staffan Danielsson* (c)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2006/07:1468 Biogas som fordonsbränsle

av *Staffan Danielsson* (c)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

**2006/07:1469 Nematoder som bekämpningsmetod mot mördarsnig-
lar**

av *Lars Elinderson* (m)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2006/07:1472 Miljökonsekvenser av palmolja- och etanolproduktion

av *Hans Olsson* (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2006/07:1482 Kärnbränsle från R 1-reaktor till Sellafield

av *Tina Ehn* (mp)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2006/07:1492 Bekämpning av den spanska skogssnigeln

av *Jan Ericson* (m)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2006/07:1535 Besparingar inom försvaret

av *Lars Mejern Larsson* (s)

till statsminister Fredrik Reinfeldt (m)

2006/07:1537 Kostnader och samhällsekonomisk lönsamhet

av *Gunnar Andrén* (fp)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

Prot. 2006/07:133

23 augusti

Prot. 2006/07:133
23 augusti

2006/07:1538 Bojkott av israeliska akademiker

av *Ewa Björling* (m)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:1539 Bristen på yttrandefrihet i Kina inför OS

av *Mats Johansson* (m)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 september.

22 § Kammaren åtskildes kl. 17.04.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med 10 §
anf. 35 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Utökning av antalet suppleanter i skatteutskottet	1
3 § Val av extra suppleant i skatteutskottet.....	1
4 § Anmälan om kompletteringsval till utskott	1
5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
6 § Svar på interpellation 2006/07:643 om arbetsmiljökonsekvenser vid neddragningarna inom myndigheter.....	4
Anf. 1 Statsrådet MATS ODELL (kd)	4
Anf. 2 SYLVIA LINDGREN (s).....	5
Anf. 3 HILLEVI LARSSON (s).....	6
Anf. 4 Statsrådet MATS ODELL (kd)	7
Anf. 5 SYLVIA LINDGREN (s).....	8
Anf. 6 HILLEVI LARSSON (s).....	9
Anf. 7 Statsrådet MATS ODELL (kd)	9
Anf. 8 SYLVIA LINDGREN (s).....	10
Anf. 9 Statsrådet MATS ODELL (kd)	11
7 § Svar på interpellation 2006/07:666 om bankernas vinstnivåer	11
Anf. 10 Statsrådet MATS ODELL (kd)	11
Anf. 11 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	12
Anf. 12 HILLEVI LARSSON (s).....	13
Anf. 13 CARL B HAMILTON (fp)	14
Anf. 14 Statsrådet MATS ODELL (kd)	15
Anf. 15 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	16
Anf. 16 HILLEVI LARSSON (s).....	17
Anf. 17 Statsrådet MATS ODELL (kd)	18
Anf. 18 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	19
Anf. 19 Statsrådet MATS ODELL (kd)	19
8 § Svar på interpellation 2006/07:663 om miljöarbete i försvarssektorn.....	20
Anf. 20 Försvarsminister MIKAEL ODENBERG (m)	20
Anf. 21 ULRICA MESSING (s)	21
Anf. 22 Försvarsminister MIKAEL ODENBERG (m)	22
Anf. 23 ULRICA MESSING (s)	22
Anf. 24 Försvarsminister MIKAEL ODENBERG (m)	23
9 § Svar på interpellation 2006/07:673 om ersättning till hemvärnsmän	24
Anf. 25 Försvarsminister MIKAEL ODENBERG (m)	24
Anf. 26 ÅSA LINDESTAM (s).....	24
Anf. 27 Försvarsminister MIKAEL ODENBERG (m)	25
Anf. 28 ÅSA LINDESTAM (s).....	26
Anf. 29 Försvarsminister MIKAEL ODENBERG (m)	27
Anf. 30 ÅSA LINDESTAM (s).....	27

10 § Svar på interpellation 2006/07:641 om kampen mot dödsstraff.....	28
Anf. 31 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	28
Anf. 32 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	29
Anf. 33 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	31
Anf. 34 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	32
Anf. 35 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	32
Anf. 36 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	33
11 § Svar på interpellation 2006/07:652 om nollvision och stöd till självmordsförebyggande arbete.....	34
Anf. 37 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	34
Anf. 38 GUNVOR G ERICSON (mp).....	35
Anf. 39 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	36
Anf. 40 GUNVOR G ERICSON (mp).....	37
Anf. 41 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	38
Anf. 42 GUNVOR G ERICSON (mp).....	39
Anf. 43 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	40
12 § Svar på interpellation 2006/07:645 om nationella och internationella åtgärder på grund av ökad oljetankertrafik i Östersjön	40
Anf. 44 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	40
Anf. 45 FÖRSTE VICE TALMANNEN	43
Anf. 46 CARL B HAMILTON (fp).....	43
Anf. 47 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	44
Anf. 48 CARL B HAMILTON (fp).....	44
Anf. 49 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	45
Anf. 50 CARL B HAMILTON (fp).....	46
13 § Svar på interpellation 2006/07:653 om bredbandsutbyggnaden	46
Anf. 51 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	46
Anf. 52 HANS STENBERG (s).....	48
Anf. 53 ERIK A ERIKSSON (c).....	48
Anf. 54 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	49
Anf. 55 HANS STENBERG (s).....	50
Anf. 56 ERIK A ERIKSSON (c).....	51
Anf. 57 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	51
Anf. 58 HANS STENBERG (s).....	52
Anf. 59 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	53
14 § Svar på interpellation 2006/07:668 om vägval i luften	53
Anf. 60 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	53
Anf. 61 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	54
Anf. 62 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	55
Anf. 63 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	55
Anf. 64 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	56
15 § Svar på interpellation 2006/07:664 om stödet till ensamstående med barn	57
Anf. 65 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	57
Anf. 66 HELENA FRISK (s)	58

Anf. 67 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	59	Prot. 2006/07:133
Anf. 68 HELENA FRISK (s)	60	23 augusti
Anf. 69 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	60	<hr/>
Anf. 70 HELENA FRISK (s)	61	
Anf. 71 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	62	
16 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	62	
17 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid.....	63	
18 § Bordläggning.....	63	
19 § Anmälan om interpellationer.....	63	
20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	64	
21 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	65	
22 § Kammaren åtskildes kl. 17.04.....	68	

Prot. 2006/07:133
23 augusti

Tryck: Elanders, Vällingby 2007